

ASIAA JÄSENILLE

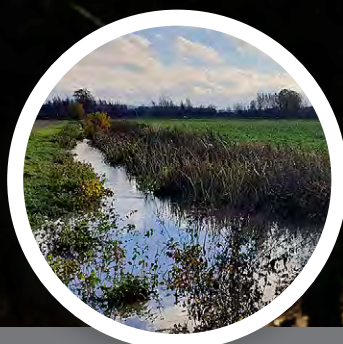
mainio

WWW.MTK.FI

4
2020

HEINÄÄ KÄRSÄÄN

Villasika laiduntaa
ympäri vuoden → 22

VESIOHJELMA

Kuormitusta voi
vähentää useilla
keinoilla → 8

JÄSENPALVELU

Oiva-jäsenportaali
palvelee moni-
puolisesti → 12

"Ravitseva, kotimainen ruokavalio on järkevä ilmastoalinta." → 18

Ruoka ja metsät komission tulilinjalla

Euroopan unionin maatalous- ja metsäasioiden ympärillä pelataan erikoista peliä. Mikä pahinta, Euroopan komissio on ottanut hämmentäjän roolin.

Komissio tunkee eteenpäin ajatusta EU:n tiiviistä metsäpolitiikasta, vaikka jäsenmaiden kannat ovat selkeästi toiseen suuntaan. Tämä metsäpolitiikka ei tosiaankaan olisi sellaista, millaisena asia Suomessa nähdään. Komission vahvimmat voimat vaativat politiikkaa, jossa metsätalous on alistettu suojelulle.

Suojella saa ja pitää, mutta Suomessa kyseessä ovat työpaikat, talous ja ihmisten hyvinvointi. Komission suunnitelmat saivat onneksi täystyrmäyksen Euroopan parlamentilta, joka paalutti kannakseen kestävän ja monitavoitteisen metsätalouden.

Tämä linja sopii hyvin meille, mutta komission vastaisku on varma. MTK on asiassa hereillä ja valmis kaikkiin tarvittaviin toimiin.

MYÖS MAATALOUSPOLITIIKASSA LIIKETTÄ on ollut samaan suuntaan. Uuden kauden valmistelu on viivästynyt, mutta se on silti edennyt mallikkaasti parlamentissa ja jäsenmaissa. Lopputulos on hyvä, ellei komissio sitä viime hetkellä tunaroi.

Painetta nimittäin on. Kun **Greta Thunberg** älähti, Bryssel sekosi. Nuori aktivisti lyttäsi täysin maatalouspolitiikan linjaukset ja vaati prosessin pysäyttämistä. Politiikkaa olisi tehtävä pelkätään ilmaston ja ympäristön ehdoilla.

Episodin taustalla on Euroopan vihreiden esitys, joka koki täystyrmäyksen parlamentin äänestyksessä. Vastuulliset voimat voittivat. Nämä haluavat uudistuksen maaliin ja näkevät, että maatalouden tärkein tehtävä on tuottaa kestävällä tavalla ruokaa kansalaisille.

Tähän tarvitaan kannattava maatalous ja hengissä pyysvä yrittäjä.

MAATALOUSYRITTÄJÄT OTTAVAT MIELELLÄN vastaan suuremman roolin ilmastotyössä ja luonnon suojelussa. Uusi politiikka tarjoaa työkaluja, mutta rahaa ei ole rajoittomasti.

Kritisoitu uudistus kiristää maltillisesti maatalojen ympäristövelvoitteita. MTK:n tavoitteena on lopputulos, jossa myös maatalojen talous kohenee ja usko tulevaisuuteen nousee.

Juha Marttila
puheenjohtaja, MTK
Twitter: @MarttilaJuha

Klaus Hartikainen,
päätoimittaja

Lähetä palautetta!
mainio@mtk.fi
Twitter: @KLAUHAR

Seuraava Mainio
ilmestyy 8.3.2021

Edunvalvontaa ja yhteisöllisyyttä

MTK:N JA METSÄNHOITOYHDISTYSTEN

jäsenpalvelut uudistuvat ja yhtenäistyvät ensi vuonna uuden Oiva-jäsenpalvelualustan myötä. Samalla jäsenmaksujärjestelmämme uudistuu. Lisätietoa uudistuksista löydät tämän Mainion Tätä päivää -jutusta sivulta 12.

MTK vaikuttaa joka päivä jäsenkuntaamme kohdistuvaan sääntelyyn, verotukseen ja rahoitukseen. Puolustamme vahvasti jäsentemme oikeuksia maankäyttöasioissa, luomme edellytyksiä markkinoilla menestymiseen ja teemme aktiivista kuluttajatyötä. Järjestömme on tärkeä yhteisö, joka tarjoaa apuaan työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen.

Tällä hallituskaudella olemme turvanneet maatalouden rahoituksen ja varmistaneet, ettei uusia, kustannuksia aiheuttavia rasitteita ole tulossa maa- ja metsätalouden harjoittajille. Olemme vaikuttaneet aktiivisesti muun muassa EU:n maatalouspolitiikkauudistukseen, metsäpolitiikkaan sekä ympäristö- ja ilmastopolitiikkaan. Työmme on pitkäjänteistä, ja sitä tehdään monella rintamalla.

Olemme uudistaneet jäsenetumme, ja niitä neuvotellaan jatkuvasti lisää. MTK:n järjestökoulutus tarjoaa monipuolista koulutusta järjestötoiminnasta sekä lähikoulutuksena että verkon välityksellä. Tarjoamme myös runsaasti ammatillista koulutusta. Jäsenilloissa kuulet ajankohtais-ta tietoa suoraan asiantuntijoil-tamme verkon välityksellä.

Laaja jäsenkunta tuo edunvalvontaamme vaikuttavuutta. Olemalla MTK:n jäsen olet mukana vaikuttamassa elinkeino-jemme tulevaisuuteen.

18

8 HYVÄ ME

Vastuullista vesiensuojelua

MTK:n ja SLC:n uusi vesiohjelma esittää maa- ja metsätalouden harjoittajille paljon keinoja vesistöjen tilan kohentamiseen.

12 TÄTÄ PÄIVÄÄ

Parannamme jäsenpalvelua

Ensi vuonna otetaan käyttöön Oiva-jäsenpalveluportaali, joka tarjoaa tietoa MTK:n eduista ja toiminnasta sekä runsaasta koulutustarjonnasta.

16 KUKKARO

Verotus kevenee suunnitteleamalla

Huolellisella suunnittelulla maa- ja metsätilan sukupolvenvaihdos sujuu edullisemmin ja lopputulos on toivottu.

18 KUUMA PERUNA

Peruna on hyvä valinta

MTK haluaa tuoda ruokakeskus-

8

Markku Ekdahl

Petteri Kivimäki

teluun muitakin näkökulmia kuin hiilijalanjäljen. Yksi tärkeä seikka on ruuan ravintoarvot.

22 UUDET TUULET

Villasikoja itärajalta

Janne Kainulainen kasvattaa villasikoja Parikkalassa. Kuluttajat pitää vakuuttaa markkinoinnilla.

24 RUISTA RANTEESSA

Juokseva viljelijä

MTK on keskimatkojen juoksijan Kaisa Honkaharjun yhteistyökumppani. Kaisa toimii suomalaisen ruuan puolestapuhujana.

Henri Uotila

26 MENOSSA MUKANA

Palvelua verkossa ja paikallisesti

Metsänomistajien palvelut kehittyvät metsänomistajakunnan toiveiden ja tarpeiden mukaan. OmaMetsä-palvelu otetaan käyttöön tammikuussa.

30 TAITAJA

Kuva kertoo tarinan

Karjatilaa pitävän mäntyharjulaisten Jukka Leikkosen rakas harrastus on valokuvaus. Kohteena ovat usein maaseudun ihmiset.

PALSTAT

- 4 Laari
- 7 Mitä kuuluu?
- 29 Ristikko
- 32 Jäsenedut
- 34 Kentällä
- 36 Joulutervehdys

JULKAISIJA Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK, Simonkatu 6, PL 510, 00101 Helsinki, Vaihde 020 4131, www.mtk.fi **PÄÄTOIMITTAJA** Klaus Hartikainen, viestintäjohtaja, MTK, toimitussihteeri Anne Rauhamäki, MTK **TOIMITUSNEUVOSTO** Tuula Dahlman, Klaus Hartikainen, Terhi Löfstedt, Heli Mutkala, Merja Elomaa, Kaisa Pihlaja, Anne Rauhamäki ja Matti Tyhtilä **TOIMITUS JA ULKOASU** Viestilehdet Oy, PL 440 (Simonkatu 6) 00101 Helsinki, www.viestilehdet.fi **PAPERI** PEFC-sertifioitu UPM Fine 100 g/m² **PAINO** PunaMusta Oy, Joensuu 2020 ISSN 2242-8712 **OSOITTEENMUUTOKSET** tiina.harju@mtk.fi, 020 413 2253 **KANSIKUVA** Lari Lievonen

Se on näytön paikka **KUNTAVAALIT 2021**

Lähde rohkeasti ehdolle kuntavaaleihin vaikuttamaan
maaseudun asioiden puolesta!

mtk.fi/kuntavaalit

MTK tarjoaa apuaan kuntavaaleissa kampanjoimiseen.

Koronapandemiasta huolimatta kuntavaalit käydään ajallaan ensi huhtikuussa. Vaikka koronakriisi varmasti vaikuttaa kampanjointiin, se ei yhtään pienennä vaalien merkitystä, päinvastoin.

Vaikka valtio on tullut jo ennestään rahoitusvajeen kanssa painivien kuntien tueksi tuhdeilla tukipaketeillaan, ei tule-va valtuustokausi ole kunnissa helppo.

Yksi asia on varma. Kuntiin tarvitaan päättäjiä, jotka ymmärtävät maaseudun ja paikallisen maaseutuyrittäjyyden merkityksen kuntien kannalta. Lähde ehdolle kuntavaaleihin!

MTK:n kuntavaaliesite valmistuu vielä tämän vuoden puolella. Esite on tarkoitettu ehdokkaille, tukijoukoille ja puolueille.

MTK:n kuntavaalisivut ovat avoinna

jo nyt osoitteessa <https://www.mtk.fi/kuntavaalit>. Lisäksi teemme videoita ja podcasteja aiheina esimerkiksi ruokapalvelut kunnissa ja puurakentaminen. Opas uusille kuntavaltuutetuille valmistuu kevään aikana.

Somekanavia varten teemme bannereita, joihin tarvitsemme teidän kaikkien apua: Kerro meille työstäsi ja suhteestasi kuntaan: Mitä kunta merkitsee sinulle? Mitä kunta tarjoaa sinulle elinkeinoharjoittajana? Liitä vastauksesi mukaan kuva tai video ja lähetä se osoitteeseen viestinta@mtk.fi

Julkaisemme jäsenten viestejä MTK:n kuntavaalisivuilla tai MTK:n sosiaalisen median kanavissa.

TEKSTI KAUJA STORMBOM

LISÄTIETOJA

https://www.mtk.fi/-/kuntavaaliohjelma_lahdemukaan

VUODEN 2021 KUNTAVAALIEN AIKATAULU

- **Ehdokashakemusten** jättöpäivä 9.3.
- **Ehdokasasettelun** vahvistaminen 18.3.
- **Ennakkoäänestys** kotimaassa 7.–13.4. ja ulkomailla 7.–10.4.
- **Vaalipäivä** 18.4.2021.
- **Uudet valtuustot** aloittavat työnsä 1.6.2021.

Hiilivirtojen laskentaa

Uusi laskentatyökalu havainnollistaa peltojen ja metsien hiilensidontaa.

ILMASTOVIISAS MAATILAYRITYS -KIRJAN ESIMERKKITILAN päästöt ja sidonta -kuvan laskentapohjaa on kehitetty työkaluksi viljelijöille. MTK:n aloitteesta ja ProAgrian toteuttamana hiilitaselaskurilla kartoitetaan maatilan hiilivirtoja.

Neuvonnallisiin tarpeisiin kehitettävä työkalu havainnollistaa suuntaa antavasti peltohehtaareiden satotason ja kasvilajiston vaikutusta päästöihin ja hiilensidontaan sekä metsäpinta-alan ja -kasvun vaikutusta metsän hiilensidontaan.

– Karkean tason laskenta helpottaa lähestymään kokonaisuutta ja aineiden kiertoa. Tällaista tarvitaan, jotta voidaan alkaa ajatella ilmastoasioita ja hiilitasetta tilatasolla, sanoo MTK:n ympäristöjohtaja **Liisa Pietola**.

Niin viljelijät kuin metsänomistajatkin voivat syöttää hehtaarit, kasvilajit ja eläinyksiköt sadakseen kokonaiskuvaa tilansa ja metsänsä hiilivirroista. Laskennan tulos näytetään Excelissä kuvaajana ja tarkemmat luvut taulukossa.

– Työkalua kehitetään edelleen jäsenien tarpeisiin sopiviksi. Esimerkiksi laskentaan olennaisesti vaikuttavat maalajit halutaan mukaan. Työkalun valmistuessa jaamme sen laajasti jäsenistön käyttöön, Pietola kertoo.

TEKSTI JAMI LAUTTALAMMI

Kultaiset ansiomerkit ja ansiomerkit luovutettiin saajilleen koronaturvallisesti MTK:n Simonkadun tiloissa.

Ansiokasta toimintaa

MTK jakoi sidosryhmien edustajille kultaisia ansiomerkkejä ja ansiomerkkejä.

MTK:N KULTAISEN ANSIOMERKIN

myöntämisestä päättää johtokunnan esityksestä keskusliiton valtuuskunta.

Merkin saamisen ehtona on, että asianomainen henkilö on erittäin ansiokkaalla tavalla pitkän aikaa toiminut liiton tai metsänhoito-yhdistyksen johtokunnassa tai hallituksessa tai muissa luottamustehtävissä taikka että hän muuten on ansiokkaasti toiminut järjestön päämäärien hyväksi valtakunnallisella tai maakunnallisella tasolla.

Kultaisen ansiomerkin saivat:

Granholm Heikki, MMM
Hilksa-Aaltonen Marja, MMM
Hoskonen Hannu, Eduskunta
Kokkonen Marja, MMM
Selenius Carl, Eduskunta
Taalas Petteri, Maailman ilmatieteen järjestö

MTK:n ansiomerkin saamisen ehtona on, että asianomainen henkilö on erittäin ansiokkaalla tavalla pitkän aikaa toiminut yhdistyksen tai liiton johtokunnassa tai hallituksessa tai muussa luottamustehtävässä, yhdistyksen, liiton tai keskusliiton toimihenkilönä taikka että hän muuten on ansiokkaasti toiminut järjestön päämäärien hyväksi. Ansiomerkin myöntämisestä päättää keskusliiton johtokunta MTK-liittojen ja metsänhoitoyhdistysten esityksestä tai omasta aloitteestaan.

Ansiomerkin saivat:

Hanhijoki Ilpo, Opetushallitus
Kokkonen Markku, Opetushallitus
Manninen Marjaana, Opetushallitus
Syväniemi Anni-Mari, Ruokatieto
Virkajärvi Perttu, Luke
Vorozhbitova Ljudmila, Venäjäpalvelut

MTK:n toiminta Yrityskylässä laajenee

Ensi vuonna MTK on kumppaneidensa kanssa kahdeksassa yrityskylässä eri puolilla Suomea.

MTK ON TEHNYT sopimuksen Helsingin Myllyn kanssa Maatila ja Mylly -pienoisyrityksen perustamisesta Yrityskylään Helsinki-Vantaalle, Kaakkois-Suomeen ja Itä-Suomeen.

Viime vuonna MTK rakensi Valion kanssa maitotilan yrityskylään Varsinais-Suomeen, Pohjanmaalle sekä Pirkanmaalle. Keski-Suomen Yrityskylässä MTK on Jukolan Juuston kanssa ja Pohjois-Pohjanmaalla yksin. Kaikkiaan MTK on mukana kahdeksassa Yrityskylässä.

MTK:n kokemukset Yrityskylässä ovat olleet hyviä. Yrityskylät tavoittavat tuhansia nuoria ja tarjoavat heille ajankohtaista tietoa maata-

lousyrittäjyydestä ja yrittäjyydestä laajemmin. Maatila ja Mylly -pienoisyrityksen tavoitteena on esitellä maatilan ja myllyn toimintaa inspiroivasti ja mahdollisimman monipuolisesti.

– Toivomme nuorten saavan yrityskylässä lastuja uravalintaan ja vastauksia kysymykseen ”mikä minusta tulee isona”. Maaseudulla on paljon mahdollisuuksia yrittää. Tätä viestiä haluamme vahvistaa, sanoo MTK:n elinkeinojohtaja **Marko Mäki-Hakola**.

Tänä vuonna Yrityskylä on viettänyt 10-vuotis-syntymäpäivää.

TEKSTI JA KUVA KAUJA STORMBOM

MTK:n näkyvyys Yrityskylässä laajenee ensi vuonna.

Rohkeasti vientimarkkinoille

Hyödynnä asiantuntijoiden apu ja uudet työkalut.

MTK, ULKOMINISTERIÖN MARKKINOILLEPÄÄSY-YKSIKKÖ ja Ruokavirasto järjestivät webinaarin ulkomaankaupasta ja kauppasopimuksista. Elintarvikeyritysten pääsy uusille markkinoille ja pysyminen siellä edellyttävät yrityksiltä osaamista. EU:n laajeneva vapaakauppasopimusverkosto avaa uusia mahdollisuuksia maatalous- ja elintarvikesektorin yrityksille.

Ulkoministeriö tekee jatkuvasti töitä suomalaisyritysten kokemien kaupanesteiden poistamiseksi. Se on yksi keskeisimmistä Team Finlandin tarjoamista palveluista. EU:lla (ja Suomella) on kauppasopimus 72 maan kanssa. Sopimus voi esimerkiksi poistaa tullimaksut kokonaan tai laskea niitä merkittävästi.

UM tarjoaa asiantuntija-apua hyvin matalalla kynnyksellä. Team Finlandiin (teamfinland@forin.fi) kannattaa ottaa yhteyttä heti, jos hiemankin arveluttaa, mitä kauppakumppani vaatii.

Nykyään vientiä suunnittelevalle tietoa on paremmin saatavilla ja tarjolla on monia työkaluja. Monille kauppasopimukset ovat

ehdottomasti keskeinen kriteeri kohdemarkkinoiden priorisoinnissa ja kansainvälisen myynnin suunnittelussa.

TEKSTI JA KUVA KAIJA STORMBOM

LISÄTIETOJA MTK:SSA

Vientijohtaja Thimjos Ninios, 045 264 7131
Projektikoordinaattori Mikaela Vuorisalmi, 050 470 7982

ACCESS2MARKETS-TYÖKALU

EUROOPAN KOMISSIO

ON lanseerannut Access2Markets-työkalun, joka sisältää tietoa alkuperäsäännöistä, kauppasopimuksista ja kaupan esteistä.

LISÄTIETOJA

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/fin/content>

KONTTI-TYÖKALU

RUOKAVIRASTON TYÖKALUUN on koottu tietoa Suomen kauppasopimuksista, viennissä tarvittavista todistuksista sekä elintarvikkeiden, eläinten ja muiden eläinperäisten tuotteiden viennistä EU:n ulkopuolelle.

LISÄTIETOJA

<https://www.ruokavirasto.fi/yritykset/tuonti-ja-vienti/vienti-eun-ulkopuolelle/>

Savotta on Vuoden Kymppi

Mhy Savotta on edistänyt kestävä metsätaloutta ansiokkaasti myös ulkomailla.

METSÄNHOITOYHDISTYS SAVOTTA

ON valittu metsänhoitoyhdistysten Vuoden Kymppi.

MTK myöntää Vuoden Kymppi -tunnustuksen vuosittain metsänhoitoyhdistykselle tai metsänhoitoyhdistyksen toimihenkilölle ansiokkaasta metsänomistajien etujen ajamisesta sekä metsänomistajaorganisaation jäsenten ja muiden metsänomistajien palvelusta.

Valintaraati piti erityisen arvokkaana sitä, että Savotta on edistänyt metsänhoitoyhdistystoimintaa ja kestävä metsätaloutta ansiokkaasti myös ulkomailla. Kehitysyhteistyöorganisaatio FFD:n kautta Savotan johtaja **Rauno Karppinen** on viennyt yhdistys- ja metsänhoito-osaamista muun muassa Vietnamiin, jossa paikallinen metsäosuuskunta on juuri saanut ensimmäisen PEFC-sertifikaattinsa.

Muina perusteluina mainitaan mhy Savotan vahva alueellinen vaikuttaminen ja laadukas asiakaspalvelu, Savotan Puoti -kauppakonseptin

kehitystyö sekä hyvä suoriutuminen keskeisissä laatumittareissa.

– Olemme kehittäneet määrätietoisesti palveluitamme ja haluamme olla edelläkävijä jäsentemme metsäomaisuuden hoitamisessa. Tästä on huolehtinut ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstömme. Toimihenkilömme tekevät hienoa työtä metsänomistajan eteen, kertoo Mhy Savotan johtaja Rauno Karppinen.

– Mhy Savotta on ollut mukana viemässä suomalaista osaamista maailmalle. Osaaminen, yhteistyö ja tulokset toimivat niin Ylä-Savossa kuin keskisessä Vietnamin ja näiden välillä. Tämä tunnustus on omiaan kannustamaan meitä entistäkin laadukkaampaan toimintaan.

Metsänhoitoyhdistys Savotta toimii lisälmen, Sonkajärven, Vieremän, Kiuruveden, Lapinlahden, Varpaisjärven, Pielaveden, Juankosken, Kaavin ja Nilsin alueilla.

TEKSTI ANNE RAUHAMÄKI
KUVA ANNA-ROSA ASIKAINEN

Vuoden Kymppi -palkinnon ottavat vastaan puheenjohtaja Tapio Tolppanen ja toiminnanjohtaja Rauno Karppinen.

”Metsästä saa muutakin kuin puuta.”

Metsänomistaja Roope Tonteri

Haaveissa oma ajokone

Lumilautailijana menestynyt **Roope Tonteri** on kotoisin Valkealasta. Hän on metsänomistaja, joka on ryhtynyt opiskelemaan metsäalaa. Roope, 28, on myös joulukuun Kuu-kauden maaseutunuori.

Luonnosta Roope on aina ollut kiinnostunut. – Se oli joku kisareissu, kun sain ajatuksen ostaa omaa metsää. Pikkuhiljaa aloin seuralla myytäviä metsäpalstoja ja ostaa niitä. Tavoitteena on saada kasaan sellainen hehtaarimäärä, että metsällä voisi elää.

Tonteri tekee metsätöitä ja kevyttä koneurakointia toiminimen kautta. Tällä hetkellä omis-
sa metsissä on riittänyt työtä niin, ettei hän ole ehtinyt tehdä ulkopuolisia urakoita pellonreunojen raivausta ja energiapuun korjuuta lukuun ottamatta.

Ensimmäiseltä koulutukseltaan Roope on matkailupalvelujen tuottaja. – Niitä hommia en ehtinyt tehdä päivääkään, sillä lumilautailu vei mennessään. Nyt opiskelen metsuriksi.

Opintojen jälkeen Roopella on haaveissa oma ajokone, mutta myös koneiden huolto kiinnostaa häntä.

– Metsä kiinnostaa minua monipuolisesti, Roope Tonteri kertoo. – Usein keskitytään vain puuhun, mutta metsästä saa paljon muutakin. Kuka tietää, vaikka jonakin päivänä pystyisin yhdistämään molemmat koulutukseni.

– Haluan tuoda metsänhoitoon uusia näkökulmia. Metsää on hoidettava, mutta ei välttämättä samalla tavalla kuin 50 vuotta sitten.

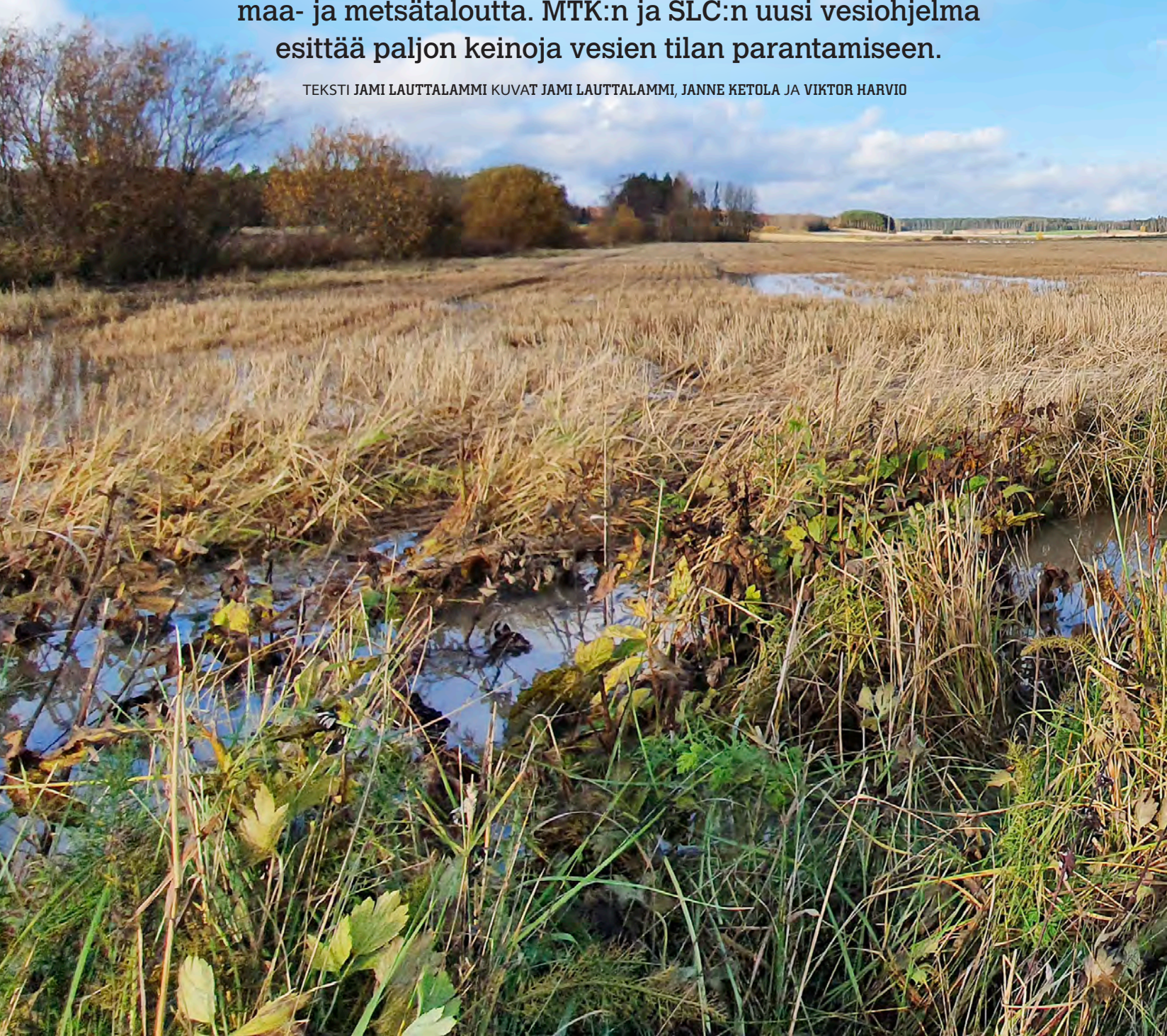
Esimerkiksi raivaussahatöissä parasta on Roopen mielestä se, että siinä näkee oman kädenjäljen. Samalla pääsee vaikuttamaan metsän kasvuun ja siihen, miltä metsä jatkossa näyttää. •

Kymenlaaksolaisella Roope Tonterilla on kolme lumilautailun maailmanmestaruutta. Tulojaan ammattiurheilijana hän on sijoittanut ostamalla metsiä.

VASTUULLISTA VESIENSUOJELUA

Vesiensuojelu on erottamaton osa kestäväää suomalaista maa- ja metsätaloutta. MTK:n ja SLC:n uusi vesiohjelma esittää paljon keinoja vesien tilan parantamiseen.

TEKSTI JAMI LAUTTALAMMI KUVAT JAMI LAUTTALAMMI, JANNE KETOLA JA VIKTOR HARVIO

”Valtaojien kunnossapidossa kannattaa tehdä yhteistyötä.”

Runsaiden sateiden sattuessa vesi voi seistä tietyillä peltolohkoilla pitkään. Sato menetetään ja ravinteet voivat huuhtoutua vesistöihin.

Vesien hyvään tilaan pyritään kuormitusta vähentävillä maatalous- ja metsänhoitokäytännöillä sekä kustannustehokkailla ja kohdennetuilla vesiensuojeluratkaisuilla. Lisäksi tarvitaan valuma-aluekohtaista suunnittelua ja uutta tutkimustietoa.

MTK:n ja SLC:n loppuvuodesta julkaistava vesiohjelma on jatkoa joulukuussa 2018 julkaistulle ilmasto-ohjelmalle ja maaliskuussa 2020 julkaistulle luonnon monimuotoisuusohjelmalle.

Viljelijöiden ja metsänomistajien on pidettävä huolta vesien hyvästä tilasta jo senkin takia, että maa- ja metsätalous ovat riippuvaisia vedestä, sen kierrosta, määrästä ja laadusta.

– Vuonna 2020 tehdyn MTK:n Ympäristöluotain-kyselyn mukaan yli 90 prosenttia viljelijöistä ja metsänomistajista nimesi vesiensuojelun tärkeäksi osaksi toimintaansa, kertoo MTK:n asiantuntija **Airi Kulmala**.

– Jäsenemme kiinnostus vesiensuojeluun ja sitoutuminen vesien tilan parantamiseen on tärkeää. Vesiohjelmaan olemme koonneet askelmerkkejä yhteiseen tavoitteeseen pääsemiseksi.

Tulossa lisää sateita

Hyvät maatalous- ja metsänhoitokäytännöt ovat vesiensuojelun perusta. Suojelutoimenpiteitä tehdään paljon, mutta niiden myönteiset vaikutukset vesistöissä näkyvät usein valitettavan hitaasti. Suomen vesien tila on kuitenkin seurantojen ja luokittelujen perusteella yleisesti ottaen hyvä.

Maa- ja metsätalouden vesistökuormituksen vähentäminen on jatkossa entistä haastavampaa. Maahan jo kertyneet ravinteet, vesistöjen sisäinen kuormitus sekä ilmastonmuutoksen myötä lisääntyvä sadanta ja lämpötilan nousu lisäävät vesiensuojelun tarvetta entisestään.

– Lisääntyneet vesimäärät syksyisin ja talvisin ovat ongelmallisia maan rakenteelle. Esimerkiksi meidän yhdellä lohkoilla kuminasato menetettiin, kun pelto oli käytännössä kuukauden tai kaksi veden alla. Ojia kunnostamalla ja viljelykasveja vaihtelemalla voi koettaa saada tilannetta haltuun, mutta etenkin syyskylvöisten kasvien osalta olosuhteet vaihtelevat vuosittain, toteaa viljelijä **Juha Auvinen** Salon Suomusjärveltä.

Viljelijä Juha Auvinen pohtii, olisiko kostealla lohkolla hyötyä 2-tasouoman perustamisesta, vaikka se hieman veisikin tilaa viljeltävältä alalta.

Mitä paremmin viljelykasvit pystyvät hyödyntämään annetut ravinteet, sitä pienempi on niiden huuhtoutumisriski. Tämä edellyttää pellon hyvää kasvukuntoa.

– Pellolta ja metsistä pois huuhtoutuneet ravinteet ovat taloudellinen tappio viljelijälle ja metsänomistajalle. Vesien-suojelutoimenpiteiden suunnittelussa ja toteutuksessa on huolehdittava aina myös pellon ja metsän tuotantokyvyn ylläpitämisestä ja toimien kustannustehokkuudesta, Airi Kulmala muistuttaa.

Seurantatietoa tarvitaan

Maa- ja metsätalous toimintatapoineen on jatkuvassa muutoksessa. Elinkeinoille asetettavien vesistökuormituksen vähentämistä koskevien tavoitteiden ja velvoitteiden tulee pohjautua korkeata-

soiseen, käytännön tarpeista lähtevään tutkittuun tietoon.

Suomi on vesiensuojelun kannalta monin tavoin jakautunut maa. Idässä on paljon järvioltaisia alueita, kun taas lännen rannikkoalueet ovat jokivaltaisia. Turvemaiden osuus kasvaa kohti pohjoista, ja savisimmat alueet löytyvät etelästä. Eri maankäyttömuotojen ja tuotantosuuntien osuudet vaihtelevat alueittain. Lisäksi pinnanmuodoilla, sadannalla ja sen ajoittumisella sekä tehdyillä maa- ja metsätaloustoimenpiteillä on oma vaikutuksensa.

– Kuormitusseurantaverkoston ja tutkimusalojen tulee kattaa koko maa. Jäsenemme kannattaa osallistua aktiivisesti hankkeisiin, jotta seurannoista ja tutkimuksista saadaan riittävän kattavia, Kulmala kannustaa.

MIETITTÄVÄÄ MAATALOUTEEN

- Maan kasvukunnon ylläpito: hyvä rakenne ja toimiva ojitus, kalkitus
- Tasapainoinen ja tarpeenmukainen ravinteiden käyttö
- Sijoituslannoitus, jaettu typpilannoitus, täsmäviljely
- Muokkausintensiteetin vaihtoehdot (kyntö – kevennetty – suorakylvö)
- Talviaikainen kasvipeitteisyys
- Keraajäkasvit
- Pientareet, suojakaistat ja -vyöhykkeet
- Kasvinsuojelusta huolehtiminen, kemiallisten kasvinsuojeluaineiden huolellinen käyttö
- Lannan levitys sijoittamalla tai nopea multa
- Kipsi, rakennekalkki, puukuidut
- Säätösalaajitus, säätökastelu
- Luonnonmukainen vesirakentaminen, mm. 2-tasouomat
- Kosteikot
- Eläinten ruokinnan tarkentaminen
- Tilusjärjestelyt

MIETITTÄVÄÄ METSÄTALOUTEEN

- Kaivu- ja muokkaussyvyyden säätö
- Kaivu- ja perkauskatkot
- Laskeutusaltaat, lietekuopat
- Virtaamanhallinta ja patorakenteet
- Kosteikot, pintavalutus
- Vesistöjen suojavyöhykkeet
- Jatkuvapeitteinen metsänkasvatus ja haihduttavan puuston ylläpito
- Lannoitteen ja lannoitustavan valinta
- Kevennetyt muokkaustavat

Mallinnuksilla täydennetään mitauksia. Yhdessä nämä auttavat vesiensuojelutoimenpiteiden valinnassa, kohdentamisessa ja mitoituksessa. On tärkeää, että uusin tieto hyödynnetään kattavasti.

– Olen osallistunut moniin hankkeisiin ja koettanut samalla oppia, mihin päin vesiensuojeluasiat ovat menossa. Pysin pitämään maan rakenteen kunnossa. Esimerkiksi salaojia kunnostamalla ja jankkuroinnilla edistän vesiensuojelua pelloillani, Auvinen kertoo.

Valuma-alueiden yhteistyötä

Valuma-alueen vedenpidätyskyky on keskeinen tekijä virtaamien ja ravinnehuuhtoutumien hillitsemisessä. Valuma-aluekohtainen suunnittelu ja hankkeiden toteutus tuo uusia mahdollisuuksia vesienhallintaan, mutta sen tulee olla kaikille osapuolille vapaaehtoista.

Laajemman kokonaisuuden tarkastelu on tarpeen, jotta pystytään paremmin tunnistamaan eniten kuormitusta aiheuttavat riskikohteet ja arvioimaan vesitaloushankkeiden kokonaisvaikutusta.

– Meidän kaikkien täytyy alkaa miettiä asioita myös laajemmin. Vaikka omassa metsässä tai pellolla tietyt asiat ovat tärkeitä, on hyvä miettiä, mihin vesi seuraavaksi jatkaa virtaustaan ja pitäisikö

Ilmaston lämpeneminen lisää sateita, peltojen märkyyttä ja vesistökuormitusriskiä. Suomusjärven case-esimerkistä lisää MTK-Varsinais-Suomen YouTube-kanavalla.

matkan varrella tehdä vielä jotain, Airi Kulmala huomauttaa.

Yhteistyö valuma-alueen toimijoiden kesken antaa paremmat mahdollisuudet yhdistää ja mitoittaa toimenpiteitä sekä sopia esimerkiksi ojien, kosteikkojen tai pintavalutuskenttien ylläpidosta.

Suunnittelun ja vesitaloustoimenpiteiden vaikuttavuus paranee yleensä alueen kasvaessa. – Meillä valtaosan piirissä on noin kymmenen maanomistajaa, mutta

oitusyhteisö ei ole ainakaan viime vuosina toiminut. Siitä voisi kuitenkin hyötyä säännöllisen kunnossapidon näkökulmasta. Kynnys oitusyhteistyölle kasvaa, jos maanomistajat pitävät liian harvoin yhteyttä asian tiimoilta, viljelijä Juha Auvinen pohtii.●

LISÄTIETOJA

Tutustu MTK:n ja SLC:n vesiohjelmaan osoitteessa mtk.fi/vesiohjelma

Vesiensuojelu korostuu suometsissä

Suometsissä metsätalouden vesistökuormitus on suurempaa kuin kivennäismaan metsissä.

Metsätalouden vesiensuojelutoimien tärkeys korostuu turvemaiden, vesistöjen läheisyydessä sekä pohjavesialueilla.

Metsätaloustoimenpiteitä tehtäessä ravinneiden pääsyä vesistöihin vähennetään jättämällä vesistöjen varsille suojavyöhyke. Myös oikealla muokausmenetelmällä voidaan estää rehevöitymistä.

Suometsät ovat tärkeä osa Suomen metsätaloutta. Kuivatus toiminnan seurauksena neljännes Suomen metsien kasvusta ja puuston kokonaismäärästä on ojitettuilla suometsäalueilla.

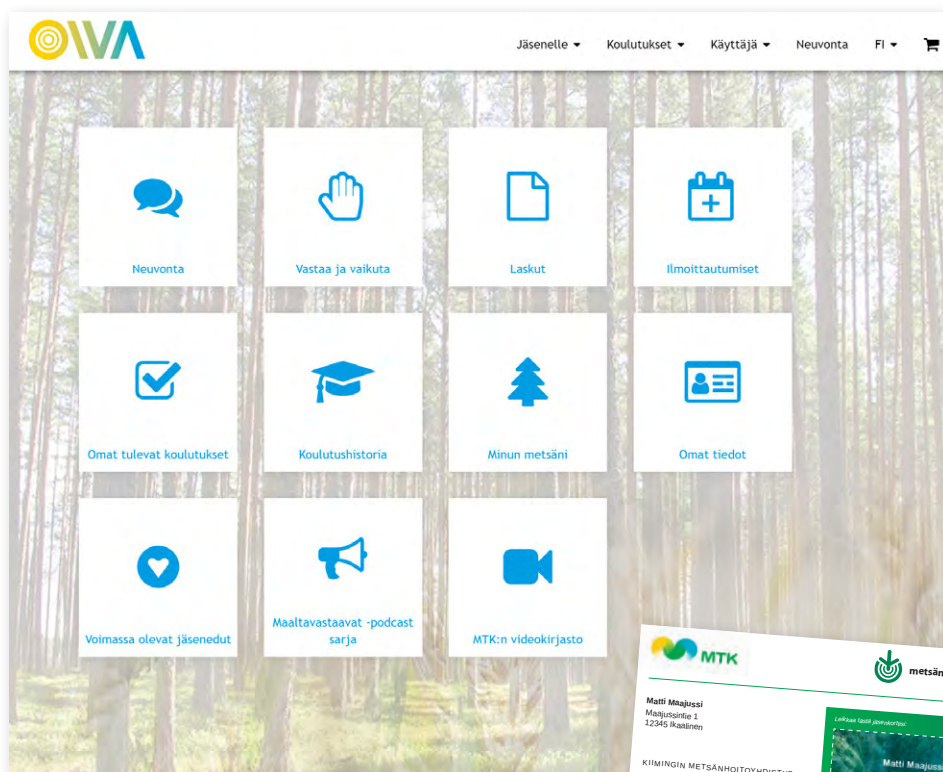
Lähivuosina suometsiä on tulossa runsaasti uudistusvaiheeseen. Osaa suometsistä ei voida uudistaa ilman vesitalousjärjestelyjä. Yhdeksi vaihtoehtoksi suometsän kunnostusojituksille on esitetty jatkuva-peatteista metsänkasvatusta, jolloin puuston haihdunta pitää vedenpinnan riittävän alhaalla.

Metsätalouden vesistönsuojelun keinoja ovat esimerkiksi kosteikot.

PARANNAMME JÄSENPAVELVUA

Ensi vuonna otetaan käyttöön Oiva-jäsenpalveluportaali, joka tarjoaa tietoa MTK:n eduista ja toiminnasta. Myös jäsenmaksujärjestelmä uudistuu.

Uuden Oiva-jäsenpalveluportalin käyttöliittymä on suunniteltu mahdollisimman selkeäksi. Myöhemmin portaaliin on tulossa erilaisia vuorovaikutteisia asiantuntijapalveluita.

Jäsenmaksut ja -laskut yhtenäistään ensi keväänä.

MTK:n ja metsänhoitoyhdistysten jäsenpalvelut uudistuvat. Ensi vuonna käyttöön otettava Oiva-jäsenpalveluportaali on maataloustuottaja- ja metsänhoitoyhdistysten yhteinen palvelualue.

Jäsenpalveluiden kehittäminen on osa laajempaa järjestön uudistumista, jossa samalla yhtenäistetään yhdistysten toimintaa ja uudistetaan myös jäsenmaksujärjestelmä.

Uuden jäsenpalvelualueen kautta saat tietoa jäseneduista, koulutuksista, webinaareista, kampanjoista, oman paikallisen yhdistyksesi sekä myös alueellisen liiton ja keskusliiton toiminnasta. Voit samalla kätevästi ilmoittautua koulutuksiin ja tapahtumiin. Saat myös kohdennettua markkinatietoa omasta tuotantosuunnastasi.

Käynnistysvaiheen jälkeen portaaliin on tarkoitus rakentaa myös erilaisia vuorovaikutteisia asiantuntijapalveluita.

Jäsenmaksut yhtenäistyvät

Jäsenmaksujärjestelmä uudistuu valtakunnallisesti selkeämmäksi. MTK:n valtuuskunnan päättämän uuden mallin mukaan jäsenmaksu määräytyy yhdistyksen jäsenmaksusta ja edunvalvontamaksusta.

Ensi vuonna saat vain yhden jäsenmaksulaskun, jossa näkyvät sekä MTK- että metsänhoitoyhdistyksen jäsenmaksusi.

Edunvalvontamaksussa otetaan huomioon jäsenen toiminnan ko-

konaisuus, eli jäsenmaksu määräytyy suhteessa liiketoiminnan kokoon. Jokainen liiketoimintayksikkö – maatila, metsätila tai maaseutuyritys – maksaa edunvalvontamaksun, joka perustuu kaikille yhtä suureen osaan ja yritystoiminnan kokoon perustuvaan osaan. Maksuperusteena ovat peltohehtaarit ja eläinyksiköt tai henkilötyövuodet sekä metsähehtaarit. Tietoja täydennetään viranomaislähteistä. Jäsenlaskutus kohdistuu maa-, metsätila ja muun yritystoiminnan osalta Y-tunnuksittain.

Usean yhdistyksen jäseneltä peritään edunvalvontamaksu vain kerran. Uusi jäsenmaksujärjestelmä kohtelee jäseniä tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti riippumatta siitä, missä päin Suomea tila sijaitsee. Samanlainen tila maksaa samantasoista jäsenmaksua eri puolilla Suomea. Osalla jäsenistä maksu voi nousta, osalla taas laskea.

Esimerkki jäsenmaksusta

Jos olet maataloustuottajayhdistyksen jäsen, maksat yhdistyksen jäsenmaksun ja edunvalvontamaksun. Jos olet sekä maataloustuottajayhdistyksen että metsänhoitoyhdistyksen jäsen, maksat molempien yhdistysten jäsenmaksut ja edunvalvontamaksun. Edunvalvonta-

maksu tulee maksettavaksesi vain yhden kerran.

Jos sinulla on vain peltoa, maksat edunvalvontamaksun peltohehtaarien perusteella. Jos sinulla on lisäksi kotieläimiä, maksat myös eläinyksiköiden perusteella. Metsänomistajat maksavat myös metsähehtaarien mukaan edunvalvontamaksua.

Lisäksi maksat kaikille jäsenille määrätyn yhtä suuren osan edunvalvontamaksusta, joka tulee automaattisesti kaikille jäsenille. MTK:n valtuuskunta päättää edunvalvontamaksun määräytymisluokat syyskokouksessaan.

Ensi vuonna saat siis vain yhden jäsenlaskun, jossa näkyvät kaikkien yhdistysten – sekä MTK- että metsänhoitoyhdistysten – jäsenyydet, maksut ja maksuperusteet. Jatkossa voit saada jäsenlaskusi myös sähköpostilla, kuluttajien e-laskuna tai suoraan yrityksesi sähköiseen laskutusosoitteeseen.

Sähköinen laskutus vähentää laskutusvirheitä ja myös sen kustannus on pieni verrattuna kirjepostiin, joten toi-

vomme kaikkien jäsentemme siirtyvän sähköiseen laskutukseen.

Yhtenäinen jäsenkortti

Uudet jäsenkortit lähetetään laskun yhteydessä kuten aiemminkin. Tarvitset jäsenkorttia muun muassa käyttäessäsi jäsenetuja.

Jäsenkortti lähetetään jäsenlaskun mukana tilan vastuuhenkilölle. Perheenjäsenet voivat käyttää mobiilijäsenkorttia Oiva-jäsenpalveluportaalista. Jäsenkortilla näkyvät kaikki jäsenyydet, jos olet useamman MTK- tai

metsänhoitoyhdistyksen jäsen.

Oiva-portaalin käyttöä varten tarvitset toimivan sähköpostiosoitteen, joka toimii käyttäjätunnuksenas. Jos sähköpostiosoitteesi on jo jäsenrekistressämme, saat tilattua salasanan automaattisesti Oivan kirjautumissivulta www.mtk.fi.

Jos sähköpostiosoitteesi ei salli kirjautumista, otathan yhteyttä omaan yhdistykseesi. Tarkistamme jäsentietojesi oikeellisuuden.

”**Ensi vuonna saat vain yhden jäsenlaskun.**”

LISÄTIETOJA

Lisätietoa muista jäseneduista löydät tämän lehden sivuilta 32–34.

Uudistunut koulutustarjonta

MTK:n edunvalvonnan kenttä kattaa kansainvälisen, valtakunnallisen, maakunnallisen ja paikallisen tason vaikuttamisen.

Vihreiden elinkeinojen toimijat elävät jatkuvassa muutoksessa, jossa jokaista jäsentä tarvitaan antamaan edustamalleen elinkeinolle kasvat ja ääni. Siksi myös koulutuksen pitää jatkuvasti uudistua.

MTK-koulutus tarjoaa jäsenkunnalle monipuolista koulutusta ja mahdollisuutta kasvattaa osaamista järjestön toimijan eri rooleissa sekä lähikoulutuksena että verkon välityksellä. Koulutuksissa jäsenet saavat työvälineitä vaikuttamiseen omassa toiminnassaan.

”**Jäseniltoja voi seurata suorana tai katsoa tallenteena.**”

Koulutusten teemoja ovat muun muassa ammatillinen osaaminen, vaikuttamistaidot kuten ”jäsenestä kunta-vaikuttajaksi” sekä luottamushenkilötaidot.

MTK:n jäsenillat

Joka kuun ensimmäisenä torstaina järjestetään MTK:n jäsenilta, joissa kuulet tuoreimmat kuulumiset ajankohtaisista aiheista asiantuntijoiltamme verkon välityksellä. Pääset myös

suoraan kysymään mieltäsi askarruttavista asioista.

Jäseniltojen aiheet ja osallistumislinkki löytyvät osoitteesta www.mtk.fi/jäsenillat. Jos et pääse mukaan, voit katsoa tallenteen jälkepäin samasta osoitteesta. ●

MTK KOULUTTAA

- vaikuttamiskoulutus
- tukikoulutus
- verokoulutus
- omistajanvaihdokseen liittyvä koulutus
- tuotantosuuntakohtaiset webinaarit
- Metsänomistajat-webinaarit
- työnantajakoulutus
- somekoulutus

Puun kaatumisesta alkaa uusi kasvu.

Niin kauan kuin LähiTapiolassa on vakuutettu,
on myös sijoitettu. LähiTapiolan kokeneista
varainhoitajista saat luotettavan ja vastuullisen
kumppanin puukauppatulojen sijoittamiseen.

**Yhteistyö alkaa osoitteessa
lahitapiola.fi/metsa**

Huomioithan, että sijoittamiseen liittyy aina riskejä.
Sijoitusvakuutukset: LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö.
OmaisuuDENHOITO, toimeksiantojen välittäminen ja sijoitusneuvonta:
LähiTapiola Varainhoito Oy.

VEROTUS KEVENE SUUNNITTELEMALLA

Monella maa- ja metsätilalla sukupolvenvaihdos on lähivuosina ajankohtainen. Etukäteen suunnittelemalla asiat sujuvat edullisemmin ja lopputulos vastaa tavoiteltua.

”Metsävähennys on merkittävä etu.”

MTK:N VEROPUHELIN

Timo Sipilä
verojohtaja, 040 505 9179

MTK:n veropuhelin
maanantaisin klo 9–12

jäsenelle 0600 17999
(1,18 €/min.)

ei-jäsenelle 0600 17222
(2,21 €/min.)

Maatilan tai metsätilan sukupolvenvaihdon suunnitteluun on hyvä varata aikaa jopa muutama vuosi, jotta osapuolet ehtivät rauhassa puntaroida eri vaihtoehtoja ja löytää juuri omalle kohdalle sopivimman ratkaisun.

– Perintö ja lahjaverosuunnittelu on järkevää aloittaa hyvissä ajoin, muistuttaa MTK:n verojohtaja **Timo Sipilä**.

– Koska perintö- ja lahjaveroasteikot ovat progressiivisia, omaisuutta kannattaa yleensä siirtää seuraavalle polvelle monessa erässä. Toimivan maa- ja metsätilan kohdalla tilan palasina siirtäminen seuraavalle sukupolvelle ei kuitenkaan yleensä ole oikea ratkaisu.

Tila lahjoituksena?

Timo Sipilän mielestä optimaalisin tilanne on se, kun sukupolvenvaihdos voidaan tehdä puhtaana lahjana.

– Luovutuksensaaja voi hakea verotajalta yrittäjän sukupolvenvaihdoshuojennusta lahjaverotuksessa edellyttäen, että luovutuksensaaja jatkaa maa- ja metsätalouden harjoittamista saamillaan varoilla.

– Jatkavan yrittäjän taivalta helpottaa se, ettei hän joudu maksamaan kauppaa

Kajaja Stormboon

Verosuunnittelussa kannattaa olla huolellinen. Neuvonpidossa maanviljelijä Elmeri Nieminen (vas.) ja MTK:n verojohtaja Timo Sipilä.

hintaa, eikä tällöin myöskään lahjavero nouse pilviin. Kyse on erittäin merkittävästä huojennuksesta, jonka selvittäminen kannattaa, Sipilä huomauttaa.

Sukupolvenvaihdoksessa verotajalta voi myös hakea ennakkoratkaisua lahjaverotuksesta. Käytännössä sen saaminen on useimmiten perusteltua. Ennakkoratkaisu selkeyttää keskeneräistä prosessia ja tuo vastauksia epäselviin kysymyksiin.

Alihintainen kauppa tai kauppa?

Toinen tyypillinen tapa luovuttaa maa- ja metsätila seuraavalle sukupolvelle on lahjanluonteinen kauppa. Usein vanhemmat eivät halua ottaa lapseltaan täyttä hintaa tilasta, joten tila vaihtaa omistajaa osin kauppana, osin lahjana.

Lahjanluonteisessa kaupassa on verosuunnittelun kannalta huomattava, että lahjavero ei realisoidu, jos kohteesta maksetaan yli 75 prosenttia sen käyvästä arvosta.

– Siinä tapauksessa, että maa- ja metsätalouden harjoittamista jatketaan luovutuksensaajan toimesta, riittää, että tilan käyvästä arvosta maksetaan yli 50 prosenttia. Tällöin lahjaveroa ei määrätä lainkaan, sanoo Sipilä.

Verosuunnittelullisesti edullista voi olla maksaa kauppahintaa silloin, kun kyseessä on metsän luovutus tai metsävaltaisen maa- ja metsätilan luovutus.

Metsän osalta kauppahinta on luovutusvoittoverotuksessa verovapaa, jos luovuttaja on omistanut metsätilan yli 10 vuotta ja luovutus tapahtuu rintaperilliselle.

Samalla luovutuksen saaja saa lisää metsävähennyspohjaa.

Verovelvollisella on omistusaikanaan oikeus vähentää metsävähennyksenä enintään 60 prosenttia metsän eli maapohjan ja puuston hankintamenosta. Metsävähennys saa olla enintään 60 prosenttia verovelvollisen metsävähennykseen oikeuttavasta metsästä verovuonna saaman metsätalouden pääomatulon määrästä. Lahjassa ainoastaan lahjan antajan käyttämätön metsävähennys siirtyy lahjan saajan käytettäväksi.

Turvaa molemmille osapuolille

Sipilän mukaan onnistunut sukupolvenvaihdos ottaa huomioon kokonaisuutena sekä luopujan että jatkajan tarpeet.

– On tärkeä huolehtia siitä, ettei jatkajan kauppahinta ylitä tilan tuottoakykyä. Vastaavasti on huolehdittava siitä, että luopujan asema on riittävän turvattu.

Sukupolvenvaihdoksen yhteydessä on myös hyvä tehdä tai päivittää muun muassa testamentit ja edunvalvontavaltuutukset. Näin turvataan tilan toiminta yllättävissä tilanteissa.

Joka tapauksessa onnistuneen sukupolvenvaihdoksen perusta on juuri kokonaisuuden ymmärtäminen. Sukupolvenvaihdos on tilan toiminnan kannalta merkittävä taitekohta, jossa tarvitaan erityistä tukea ja arkea helpottavia neuvoja.

– Monesti yhdessä pohtimalla löytyy paras, kulloiseenkin tapaukseen soveltuva ratkaisu. Siksi me olemme täällä jäseniä varten, muistuttaa MTK:n verojohtaja Sipilä. ●

PERUNA ON HYVÄ VALINTA

Ruokakeskustelua on viime vuodet käyty pitkälti ruuan hiilijalanjäljen ympärillä, ja sävy on ollut paikoitellen musta-valkoista ja syyllistävää. MTK haluaa tuoda esiin muitakin näkökulmia.

TEKSTI JA KUVAT KAIJA STORMBOM
PERUNANNOSTOKUVA RIITTA MUSTONEN
SELVITYKSEN KUVAT ENVITECPOLIS OY

Peruna on syytä palauttaa kunniapaikalleen suomalaisen ruokavalioon. Viime aikoina perunan kulutus onkin ollut taas nousussa.

Värikkääseen kasvispannuun mahtuu myös ropsaus makkaraa.

SEURAA SATOKAUTTA

Kotimaiset juurekset ovat nyt parhaimmillaan. Laarit ovat täynnä talven yli kestäviä juureksia ja perunoita. Valitettavan usein vanhasta totumuksesta tai kiireessä on helppo tarttua tuttuun ja turvalliseen kasvikseen, kuten porkkanaan, vaikka viereisessä laarissa olisi uusia tuttavuuksia saatavilla. Erilaiset sipulit, raitaporkkanat ja erikoisemmat lajit, kuten maa-artisokka, tuovat väriä ja vaihtelua ruokiin.

Syömällämme ruualla on iso henkilökohtainen ja yhteiskunnallinen merkitys. MTK haluaa laajentaa ja suhteuttaa ruokakeskustelua ja tuoda ruuan ilmastovaikutusten rinnalle muitakin tärkeitä näkökulmia.

Yksi, mutta ei ainoa, keskustelussa paitsioon jäänyt olennainen näkökulma on ravitsemus. Ravitsemuksellisesti hyvän, ilmastoviisaan aterian voi koota fiksusti monella eri tavalla.

– Törmäsimme jokin aika sitten Arlan teettämään selvitykseen ruuan hiilijalanjäljestä suhteessa ravitsemukseen ja lähdimme asiantuntijavoimin kehittämään selvitystä eteenpäin, kertoo MTK:n viestintäjohtaja **Klaus Hartikainen**. – Näimme, että keskustelu tästä näkökulmasta kaipaava lisäeväitä.

Tutkimusta tarvitaan lisää

MTK teetti Ruuan ilmastovaikutukset suhteessa ravitsemukseen -selvityksen Envitecopolis Oy:llä, joka oli tehnyt myös Arlan aiemman selvityksen.

Vaikka selvitys tarjoaa uuden näkökulman ruokakeskusteluun, Hartikainen pitää haasteena sitä, että paraskin tällä hetkellä saatavilla oleva tutkimusaineisto on jossakin määrin puutteellista.

Aineisto ei esimerkiksi sisällä maa-perän hiilensidontaa, jota parhaillaan tutkitaan. Ruoka-aineiden hiili-

päästöluvut eivät kuvaa suomalaista tuotantoa vaan ovat kansainvälisten tutkimusten keskiarvoja. Selvitys ei myöskään ota huomioon tuotteiden kaikkia ympäristövaikutuksia, ainoastaan hiilijalanjäljen.

– Luvut tarkentuvat ajan myötä, ja se muuttanee indeksilukuja sekä tuo entistä paremmin esille maatalouden tärkeän roolin ilmastomuutoksen ratkaisijana.

– Emme halua aineistolla opastaa ihmisiä siinä, mitä heidän pitäisi syödä, eikä selvitys muuta esimerkiksi liha- ja kasviproteiinien perusasetelmaa. Mutta kun otetaan huomioon ravitsemus, erot tasoittuvat, Hartikainen muistuttaa.

Kotimaista kotiruokaa

Tehty selvitys antaa kuitenkin osviittaa siitä, että kotimaista kotiruokaa voi syödä hyvillä mielin. Aineistoa voi hyvin käyttää laajempaan ruokakeskusteluun ja myös MTK:n kuluttajatyön tukena.

– On kuitenkin muistettava, että kyseessä on selvitys ja keskustelunavaus, ei tieteellinen tutkimus, Hartikainen huomauttaa. Aineisto osoittaa, että me

syömme paljon ruokatuotteita, jotka ovat ravintoainesisällöltään köyhiä mutta samalla niillä on suuret ilmastovaikutukset.

Hyvä esimerkki tällaisesta on valkoinen riisi. Selvitys näyttää toteen esimerkiksi sen, että ravitsemus-hiilijalanjälki-vertailulla peruna on ylivertainen riisiin ja pastaan verrattuna.

– On aika palauttaa peruna ruokapöydän kunniapaikalle. Perunan valinta esimerkiksi riisin sijasta on valinta paremman terveyden ja samaan aikaan paremman ilmaston puolesta. Tämä on tärkeää tiedostaa vaikkapa julkisten ruokapalveluiden hankinnoissa, sanoo Hartikainen.

Ekologinen viljelykasvi

MTK:n ruokamarkkina-asiamies **Heidi Siivonen** pitää selvityksen tuloksia odotuksen mukaisina. ”Tajunnanräjäyttävää” eli täysin uutta tietoa ei selvityksestä ilmennyt, mutta Hartikaisen tapaan myös Siivonen nostaa jalustalle suomalaisen perunan.

Peruna on ekologinen viljelykasvi. Sadon tuottamiseen ei tarvita paljon vettä, ja perunalla on pieni hiilijalanjälki. Hiilijalanjälki mittaa sitä, kuinka paljon

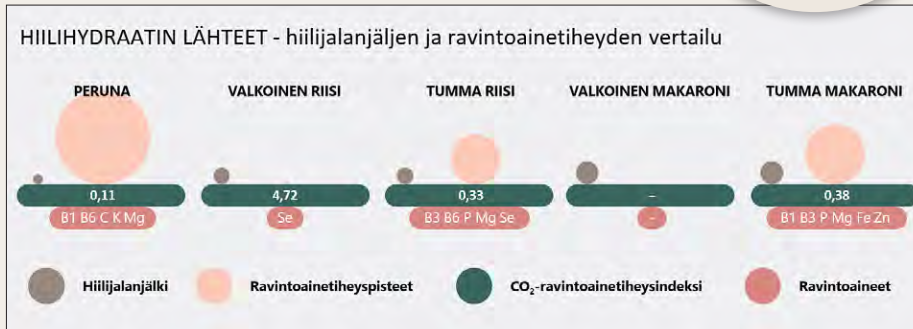
” **Kenenkään ei pitäisi tuntea syyllisyyttä siitä mitä syö.** ”

Mitä pienempi indeksiluku, sitä parempi

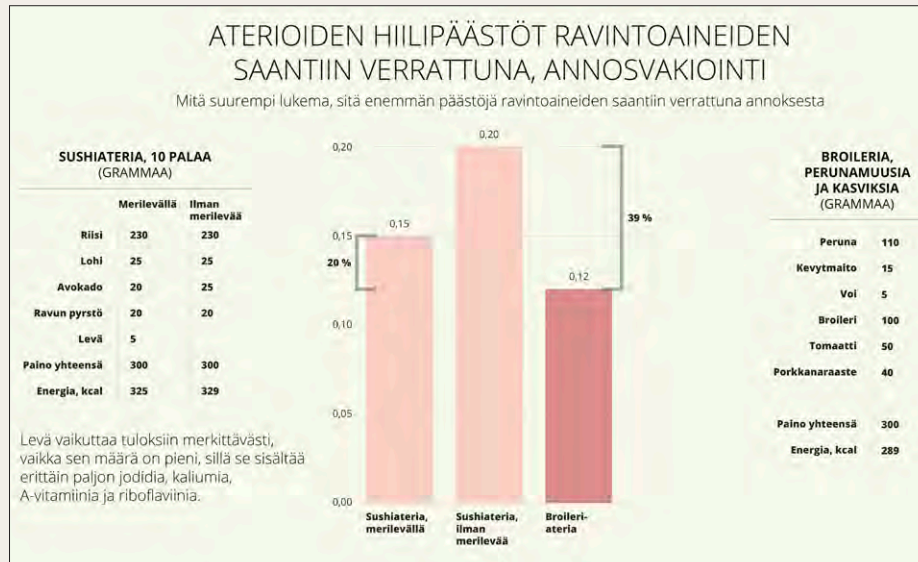
MTK:N TEETTÄMÄ RUUAN ilmastovai-
kutukset suhteessa ravitsemukseen -selvitys
vertaa eri ruoka-aineiden välisiä hiilipäästöjen
määriä suhteutettuna niiden sisältämään ra-
vintoaineiden määrään.

Vertailu tehdään CO₂-ravintoainetiheysin-
deksin avulla. Mitä pienemmän indeksiluvun
ruoka-aine saa, sen parempi se on eli sitä
enemmän ruoka-aine sisältää ravintoaineita
hiilipäästöihinsä nähden.

Oheisissa graafeissa esitellyt kuvat vertaavat
eri ruoka-aineiden hiilipäästöjä niiden sisältä-
miin ravintoaineiden määriin.

Lähde: Ruuan ilmastovaiikutukset suhteessa ravitsemukseen -selvitys. Envitecpolis, 11/2020.

Lähde: Ruuan ilmastovaiikutukset suhteessa ravitsemukseen -selvitys. Envitecpolis, 11/2020.

Harmaa pallo kuvaa ruoka-aineen hiilijalanjälkeä ja vaaleanpunainen pallo ravintoainetiheyttä. Näiden suhdetta toisiinsa kuvastaa vihreässä palkissa oleva luku eli CO₂-ravintoainetiheysindeksi. Mitä pienempi luku, sitä parempi sekä ympäristölle että keholle.

tuote aiheuttaa kasvihuonekaasupäästöjä elinkaarensa aikana. Vesijalanjälki kuvaa sekä suoraa että epäsuoraa puhtaan ja makean veden kulutusta.

– Peruna on vuosisatojen ajan kuulunut suomalaisten ruokapöytään, eikä ihme, onhan se edullinen, helppo valmistaa ja siinä on ravitsemus kohdallaan. Lisäksi sitä on saatavilla vuoden ympäri, Siivonen sanoo.

– Peruna sopii myös kiireiseen arkeen. Keitetty peruna taipuu seuraavana päivänä moneen uuteen ruokalajiin, tai sen voi lämmittää semmoisenaan.

Siivonen iloitsee viime kesällä käynnistyneestä #peruna365-hankkeesta. Hanke nostaa perunaa ylös hiilihydraatit keskustelun suosta, jonne se joutui karpkausbuumin aikana. Hankkeessa on mukana laaja joukko yhteistyökumppaneita, kuten MTK.

Malttia ruokakeskusteluun

MTK toivoo selvityksen myötä rauhaa ruokakeskusteluun, jota tällä hetkellä käydään usein korkeiden mailojen ja kammitusten voimin.

Heidi Siivonen toivoo, ettei ruokakeskustelua käytäisi vain ongelmalähtöisesti vaan positiivisessa valossa. Ennen kaikkein ruoka on hyvän ravitsemuksen lähde, joka auttaa meitä jaksamaan ja pysymään terveenä.

– Ruoka on ilon aihe. Kenenkään ei pitäisi kokea ahdistusta tai syyllisyyttä siitä mitä syö. Monipuolinen, kotimainen ja kasvispainotteinen ruokavalio on myös ilmaston kannalta järkevä valinta.

Siivonen muistuttaa, että ruualla on sosiaalinen, mielihyvää tuottava merkitys. – Toivoisin, että perheissä ruoka olisi yhdistävä tekijä ja että lapsille ja nuorille annettaisiin mallia ruokarauhasta. Ruokailu on miellyttävä ja mukava yhdessäolon hetki, jolloin saa tehdä hyviä ja herkullisia valintoja.

Ettei totuus unohtuisi

Senja Arffman, Envitecpolis Oy:n johtava asiantuntija hiililaskennassa, pitää ruuasta ja sen ilmastovaiikutuksista käytävää keskustelua kiharaisena mutta sinänsä tervetulleena.

– Keskusteltaessa ruoan ympäristövaiikutuksista on syytä muistaa ruuan tärkein tehtävä. Syömme siksi, että saamme ruoasta päivittäin tarvitsemamme ravintoaineet.

– Oman ruokavalion koostamiseen ei ole vain yhtä ratkaisua. Jokainen voi

Väriä aterioihin
saa vaikkapa vä-
riporkkanoista.

etsiä omaan elämäänsä sopivat ratkaisut. Tärkeintä on kokonaisuus, eivät yksittäiset ruoka-aineet, muistuttaa Arffman.

Webinaarista on tallenne

MTK järjesti Ruuan ilmastovaikutukset suhteessa ravitsemukseen -selvityksen webinaarin marraskuussa.

Tilaisuudessa selvityksen tuloksia esitelti Senja Arffman Envitecpolis Oy:stä. Ruokavalion kulttuurisista merkityksistä kertoi terveystieteiden professori Piia Jallinoja Tampereen yliopistosta.

Tulevaisuuden ruokatrendejä ja kulutustottumuksia avasi tutkimusjohtaja **Suvi Luoma** Foodwest Oy:stä.

Webinaariin päätteeksi käytiin paneelikeskustelu teemalla Tuhoaako syömisemme ympäristön – jalanjäljet suomalaiselle ruoka-alalle.

Aihe kiinnosti ja chattikanava lauloi webinaarin ajan kuumana. Linjoilla oli reilut 300 henkilöä.●

LISÄTIETOJA

Webinaarin tallenne ja selvitys ovat verkkosivuillamme osoitteessa https://www.mtk.fi/-/ravitsemus_ilmasto_selvitys

TERMIT HALTUUN

Ravintoainetiheys

- **Kertoo kuinka** paljon suoja-ravintoaineita ruoka sisältää energiaan suhteutettuna. Vertailukohtana tietty energiamäärä, yleensä 1 000 kcal.

Energia- ja ravintoaine

- **Energia- ja ravintoaineesta saadaan** energiaa. Sen saantisuositus riippuu kokonaisenergiansaannista sekä useista muista tekijöistä, kuten iästä ja sukupuolesta. Suosituksessa niiden saanti esitetään energiaprosenttina (E%): kuinka monta prosenttia kokonaisenergiasta kyseisestä energia- ja ravintoaineesta tulisi saada.

Lisää
Mela-turvasta
mela.fi ja tarinoita
maaseudulta
juurevajoukko.fi

Turvaamme arkeasi, tuemme työtäsi!

Janne Kainulainen on hakenut oppia tuotteidensa markkinointiin MTK:n koulutuksista.

Kiharakarvainen mangalitza on Itävalta-Unkarin keisarikunnassa 1860-luvulla jalostettu alkuperäissikarotu.

VILLASIKOJA ITÄRAJALTA

Villasika laiduntaa ulkona, kasvaa hitaasti ja maistuu mahtavalta. Kuluttajat tulee vakuuttaa maistiaisilla ja markkinoinnilla.

Mangalitza eli villasika on Euroopan vanhimpia sikarotuja. Suomessa villasikoja kasvatetaan ammattimaisesti noin kymmenellä tilalla. Yksi niistä on **Janne Kainulainen** isännöimä Toivolan tila Parikkalassa Etelä-Karjalassa.

Aiemmin Toivolan tilalla oli tavanomaista sianlihan tuotantoa. Kun Janne otti tilan hoitoonsa vuonna 2013, siellä oli kohtalaisen uudet tuotantorakennukset ja puitteet muutenkin kunnossa. Lihatalon kanssa meni kuitenkin suket ristiin, joten jotakin muuta piti keksiä.

Tuttu kehotti Jannea tutustumaan villasikoihin, ja niin tehtiin.

– Ajettiin Lieksaan katsomaan, kuinka siat ulkoilivat tyytyväisenä 30 asteen pakkasessa. Se ei vielä vakuuttanut, mutta kun isäntä tarjosi maistiaisista, olin myyty, Kainulainen kertoo.

Ensimmäiset siat, kuusi emakkoa ja karju, tulivat Palviaisten tilalta Lieksasta. Nyt Toivolan tilalla on yhteensä noin sata villasikaa: emakkoja, karjuja, porsaita ja lihasikoja.

Villisiat ja pedot riskinä

Mangalitzat syövät ohra-vehnä-kaurajauhoseosta ja heinää. Valkuaisena villasiat saavat härkäpapua.

– Kaikki ruoka joko tuotetaan itse tai ostetaan lähitiloilta, ainoastaan teollinen kivennäinen joudutaan hankkimaan ulkopuolelta. Talvisin villasiat saavat kuivaheinää ja kesäisin laidunheinää ulkolaitumilta.

Villasikaemakot porsivat vapaasti yksilökarsinoissa ja hoitavat porsaita kaksi kuukautta.

Porsaasta teuraskokoon villasika kasvaa 1,5–2 vuodessa. Koska villasika

kasvaa hitaasti, rasva marmoroituu lihassyiden väliin ja tekee lihasta mehevän. Lihan rasvahappokoostumus on terveellisempi kuin pelkästään jauhoja syöville sioilla.

Villasiat laiduntavat ympäri vuoden. Toivolan tilalla siat ulkoilevat vain päivisin – sopivissa pienryhmissä ettei tule kärehtämää.

– Villasiat ovat hyvin tarkkoja laumahierarkiastaan, joten isommissa porukoissa olisi jatkuvasti välienselvittely meneillään, isäntä selostaa.

Öisin villasiat pidetään pitoriskin vuoksi sisällä.

– Kun Venäjän raja on tuossa parin kilometrin päässä, sieltä tulee monenlaista eläintä, susia, karhuja ja villisikoja. Niitä eivät kevyet laidunaidat pidättelee. Myös afrikkalaisen sikaruton riski on otettava vakavasti.

Toivolan tilan sijainti Venäjän rajan tuntumassa aiheuttaa omat haasteensa. Yöksi villasiat on otettava sisään.

”Pitää olla ylpeä omasta tuotteestaan.”

Villasian liha on mehevää mutta ei rasvaista, ja siinä on riistan makuvivahde.

Aktiivista markkinointia

Tavallisen sikalan muuttaminen villasikalaksi ei juuri vaatinut alkuinvestointeja.

– Porsituskarsinat piti muuttaa niin, että ne saa kiinni porsituksen ajaksi, mutta sen jälkeen siat voivat olla vapaana. Ruokintalogistiikkaa piti vähän muokata, koska villasiat syövät myös heinää, Kainulainen kertoo.

Suurin investointi piti tehdä omaan osaamiseen. Erikoistuotanto vaatii enemmän markkinointiosaamista, joten Kainulainen osallistui muun muassa MTK:n vaikuttajavalmennuksiin ja koulutuksiin.

– Pitää olla aktiivinen sosiaalisessa mediassa ja muutenkin kuluttajille läsnä, jotta tuotteitaan saa myydyksi.

Toivolan tilan somemarkkinointi on osittain ulkoistettu, mutta kuvat tilan

arjesta Kainulainen ottaa itse. Lisäksi hän on osallistunut muun muassa Parikkalan seudun MTK-yhdistyksen joulutempaukseen, jossa jaettiin maistiaisja joulumatkalaisille rautatieasemalla.

MTK-uransa Janne Kainulainen aloitti vuonna 2013 MTK Parikkalan seudun johtokunnassa ja toimii tällä hetkellä MTK Kaakkois-Suomen johtokunnan varapuheenjohtajana.

Nyhtöpossua villasiasta

Toivolan tilalta villasianlihaa on mennyt ravintoloihin lähinnä Helsinkiin, mutta koronan myötä on pitänyt löytää asiakkaita myös maakunnista. Reko-ruokapiirien kautta menee paljon lihaa suoraan kuluttajille. Teurastus hoituu Tilateuras-tamo Ikosella Lappeenrannassa.

– Yhteistyö ja logistiikka toimivat hyvin, mikä on tärkeää.

Villasikojen myötä Kainulainen kiinnostui kokkaamisesta. Parasta hänestä on nyhtöpossu sekä savustetut ribsit.

– Pitää olla ylpeä omasta tekemisestään ja tuotteestaan. Aika paljon nykyään tulee grillattua ja kokeiltua uusia reseptejä. Varsinkin Reko-myyntissä on hyötyä siitä, että osaa kertoa vinkkejä lihan valmistukseen.

Kainulainen jakaa resepti- ja kokkausvinkkejä myös Toivolan tilan FB-sivuilla.

Maultaan villasian liha on mielenkiintoinen yhdistelmä sian- ja riistalihaa. Se on todella mehukasta, mutta vaikka silavaa on kunnan kerros, liha ei ole varsinaisesti rasvaista. Silavan ansiosta liha kestää pitkää hauduttamista matalalla lämmöllä käymättä kuivaksi. ●

LISÄTIETOJA

Toivolan tila <https://www.facebook.com/toivolan>

JUOKSEVA VILJELIJÄ

Keskimatkojen juoksija Kaisa Honkaharju tähtää tulevaan kisakauteen tukijanaan muun muassa MTK.

KAISA SOMESSA

MTK ry on Kaisan yhteistyökumppani tulevana kautena. Hänet nähdään MTK:n sosiaalisen median kanavissa, pääsääntöisesti Instagramissa, jossa pääsemme seuramaan hänen elämäänsä joka toinen kuukausi. Kaisa toimii suomalaisen ruuan puolestapuhujana.

LISÄTIETOJA

@mtk.ry, @honkkaisa

Kannuksella miehensä kanssa maitotilaa pitävä Kaisa Honkaharju, 27, haluaa yhdistää tuottajan ja urheilijan elämäntavan.

Keski-Pohjanmaan Kälviältä kotoisin oleva **Kaisa Honkaharju** muutti neljä vuotta sitten miehensä **Antti Huhtalan** kotitalalle Kannukseen, jossa pariskunta jatkaa suvun maitotilaa.

Maanviljelyn ohella Kaisa on yleisurheilija ja Suomen kymmenen parhaan naisen joukossa 800 metrin sekä 1 500 metrin matkoilla.

Tavoitteet ovat kovat, mutta realistiset.

– Tällä hetkellä tavoittelen Suomen kärkisijoja, Kalevan kisojen mitalia ja sen myötä maajoukkue-edustusta. Lähi-vuosien unelma on päästä EM-kisoihin, kertoo Kälviän Tarmoa edustava Kaisa.

Takana lupaava kausi

Kaisa tulee urheilijaperheestä, ja hän on harrastanut yleisurheilua koko ikänsä. Nuorempana häntä valmensi oma isä.

Monet muistavat myös Kaisan tädin **Margareetta Honkaharjun (Haavisto)**, joka oli 80-luvulla moninkertainen Kalevan kisojen mitalisti 100 ja 200 metrillä. Täti on mukana Kaisan lihas-huoltotiimissä.

Nuorena Kaisan päälaaji oli pituushyppy, mutta loukkaantumisen jälkeen hänen piti löytää uusi laji.

– En loukkaantumisen takia pääse ylös lähtötelineistä, ja 400 metriä on pisin juoksumatka, joissa niitä käytetään. Uusiksi lajeiksi valikoituivat keskimatkat eli 800 ja 1 500 metriä, kertoo Kaisa, jota nykyään valmentaa **Jouni Nykyri**.

Tänä vuonna Kaisa teki uuden ennätöksensä, kun hän päämatkallaan 800 metrillä juoksi ajan 2.11. Kansalliset kärkisijat ovat lähempänä kuin koskaan. Vuoden 2020 Kalevan kisat olivat urheilijalle menestys, kun hän sijoittui molemmilla matkoillaan viidenneksi.

– Mieleenpainuvien kisamuistoni on kyllä tämän vuoden Kalevan kisat. Olin tulossa maaliin ja mietin, että olenko oikeasti kolmantena, eihän tämän näin nopeasti pitänyt käydä. Kisa antoi fiiliksen, että kaikki on mahdollista ja että tästä voi oikeasti tulla jotain.

Työtä maalle ja eläimille

Suomalainen maaseutu on Kaisalle sydämen asia, onhan hän pohjimmiltaan maatalon tyttö.

Kehitystä ja innovaatiota on myös tilapuolella, ja seuraavaksi yrittäjäpari haaveilee robottinavetasta.

”Kisa antoi fiiliksen, että kaikki on mahdollista.”

Loukkaantumisen jälkeen Kaisa vaihtoi pituushypyn keskimatkojen juoksuun ja tähtää ensi kesänä mitalieille Kalevan kisoissa.

Eläinten hyvinvointi on Kaisalle tärkeää, ja hän haluaa panostaa siihen. Työ on kokonaisvaltaista eikä tule koskaan tule valmiiksi, mutta hän on onnellinen ollessaan osa suomalaisen ruuantuotannon ketjua.

– Viljelijänä oleminen on haastavaa, mutta se antaa myös paljon. Työssä on parasta, kun sitä saa tehdä omin käsin ja näkee lopputuloksen.

– Aamulla kun lähdän navettaan ja aurinko nousee, mietin, että on tämä aika siistiä. Haluan osaltani varmistaa, että tuotanto tehdään hyvin, eläinten hyvinvointi etusijalla. Olen maanläheinen ihminen ja teen työtä maalle ja eläimille. Se on parasta. ●

MTK:N KUMPPANI-URHEILIJAT

Perttu Hyvärinen,
maastohiihto

Kaisa Honkaharju,
juoksu

Kristiina Mäkelä,
kolmiloikka (vuoden 2021 alusta)

PALVELUA VERKOSSA JA PAIKALLISESTI

Metsänomistajien palvelut kehittyvät metsänomistajakunnan toiveiden ja tarpeiden mukaan. Kaikkien etu on se, että metsät eivät jää hoitamatta.

TEKSTI ANNE RAUHAMÄKI

Petteri Kivimäki

Metsänomistaja Elina Saari Mhy Päijänteestä tuo MTK:n metsäjohtokuntaan muun muassa kiinteistöjuridiikan osaamista.

Metsänomistajien keskuudessa toteutettiin viime talvena laaja Metsänomistaja 2020 -kyselytutkimus, jonka tuloksia on raportoitu pitkin vuotta. Tutkimuksen antiin on tutustuttu huolellisesti metsänomistajien omissa yhdistyksissä, ja tietoa metsänomistajakunnasta käytetään toiminnan ja palveluiden kehittämisessä.

Metsänomistaja 2020 -tutkimus kertoo, että harvempi kuin joka kymmenes metsänomistaja on päätoiminen maatai metsätalousyrittäjä. Lähes puolet metsänomistajista on eläkkeellä, ja palkansaajia on kaksi viidestä. Metsänomistajien keski-ikä on 62 vuotta.

Päätoimisten maatalousyrittäjä-metsänomistajien määrä on laskenut selvästi: kymmenessä vuodessa se on pudonnut 16:sta yhdeksään prosenttiin. MTK:n jäsenpalveluiden ja järjestöpolitiikan kannalta tämä pitää ottaa huomioon, vaikkei tieto varsinaisesti yllätyksenä tullutkaan.

Vaikka monimuotoisuudesta ja virkistyskäytöstä puhutaan yhä enemmän,

metsänomistajakunnassa taloudellisten tavoitteiden merkitys on korostunut. Puumarkkinoilla on aiempaa harvempi joukko metsänomistajia, mutta he myyvät puuta enemmän kerrallaan.

Neuvonta pitää pintansa

Metsänomistajat tavoitetaan kohtalaisen hyvin perinteisellä henkilökohtaisella metsäneuvonnalla. Kahdessakymmenessä vuodessa neuvonnan suosio on jopa kasvanut.

Keskisuomalainen metsänomistaja ja MTK:n metsäjohtokunnan jäsen **Elina Saari** pitää yllättävänä tutkimustuloksena sitä, että yli puolet metsänomistajista kertoo mieluiten ottavansa itse yhteyttä palveluntarjoajaan.

– Tämä on hämmentävää. Omissa kyselyissämme metsänhoitoyhdistyksen jäsenyydestä luopuneet metsänomistajat ovat ilmoittaneet tärkeimmäksi syyksi eroamiseen sen, ettei yhdistyksestä ole otettu heihin yhteyttä, Saari ihmettelee.

Samalla hän muistuttaa, että metsänhoitoyhdistykset ovat säännöllisesti järjestäneet yhteydenottokampanjoita, joil-

la kaikki jäsenet pyritään tavoittamaan. Uusia sähköisiä palveluita metsänomistajat eivät ole vielä juuri ottaneet käyttöönsä, vaikka monet palveluista kyllä tiedetään.

Ainoastaan Met-säkeskuksen Met-sään.fi-palvelu on laajemmin käytössä. Metsänomistajista 40 prosenttia on ottanut käyttöönsä sähköiset metsävaratiedot, ja yhtä suuri osa on teettänyt tilakohtaisen metsäsuunnitelman kymmenen viime vuoden aikana.

Hoitotöitä kilpailutetaan

Elina Saari ei pidä yllättävänä sitä, että perinteinen metsäsuunnitelma on edelleen suosittu.

– Se on koko metsätalouden tärkein työkalu, enemmän kuin vain sähköisessä muodossa olevat metsätiedot.

Metsänomistaja 2020 -kyselytutkimuksen mukaan puukaupan kilpailuttaminen itse on yhtä yleistä kuin se,

” **Neuvontaa pitää tarjota kustannus-
tehokkaasti.** ”

että valtuutetaan jokin toinen osapuoli hoitamaan kilpailutuksen. Sen sijaan metsänhoitopalvelujen kilpailuttamisessa valtuuttaminen oli yleisempää.

Innostus tehdä tai teettää metsänhoitotöitä on lievässä laskussa. Metsänhoitotöiden myönteisiin vaikutuksiin uskovien määrä oli laskenut jonkin verran kymmenessä vuodessa.

Kemera-tuki koetaan

pieneksi ja työn teettäminen kalliiksi.

Neuvonnan ja palveluiden kehittämisen korostuu tulevaisuudessa. Tässä on Saaren mukaan metsänhoitoyhdistykselle selvä haaste.

– Enemmän pitäisi tarjota neuvontaa ja palveluja kustannustehokkaasti, etteivät työt metsissä ainakaan siksi jäisi tekemättä, että niistä aiheutuu lisäkuluja.

Kehittämissuunta selville

– Metsänhoitoyhdistysten tarjoamat metsäpalvelut vastaavat tällä hetkellä

Päivi Siivonen

– Sekä metsän sijaintipaikkakunnalla tarjotut että sähköiset palvelut helpottavat metsänomistajien asioiden hoitamista, sanoo Jouni Tiainen.

Maria Miklas

Juha Hakkarainen korostaa kattavaa palvelu- ja edunvalvontapaketia, jonka tarjoaa vain Metsänomistajat-ketju.

metsänomistajien tarpeisiin valtaosaltaan hyvin, kertoo Metsänhoitoyhdistysten Palvelu Oy:n (MHYP) toimitusjohtaja **Jouni Tiainen**.

Palvelutarjonnan tasalaatuisuudessa on vielä kehitettävää.

– Pienimmät yhdistykset kykenevät tuottamaan vain peruspalvelut leimikon teosta uudistamiseen ja taimikonhoitoihin. Metsänomistajakunnan tarpeet kuitenkin moninaistuvat, kun omistajat etääntyvät metsistään ja tietotaito metsien käsittelystä vähenee. Palvelureper-tuaarin on kehitettävä koko ajan.

Koko metsänomistajaorganisaatio työstää parhaillaan uutta toimintastrategiaa. Metsänhoitoyhdistyksissä aloittavat uudet valtuustot vuodenvaihteessa, ja monessa yhdistyksessä tämä on toiminnan uudelleenlinjauksen paikka.

– Metsänhoitoyhdistyksissä metsänomistajat päättävät itse palveluvalikoi-masta ja hinnoista. Siksi valtuutetulla on tärkeä rooli. Toisaalta yhtälö ei ole helppo. Pitää tasapainoilla metsänomistajan edun eli palvelun mahdollisimman alhaisen hinnan ja yhdistyksen toimeen-tulon välillä ja löytää paras mahdollinen kompromissi.

Sähköinen OmaMetsä

Yksi keino tuottaa metsänomistajille mahdollisimman kustannustehokasta palvelua on hoitaa keskitetysti kaikki järkevästi hoidettavat asiat. Esimerkiksi metsävaratiedon ja metsäomaisuuden hallinnointi onnistuu yhteisen sähköisen palvelualustan avulla.

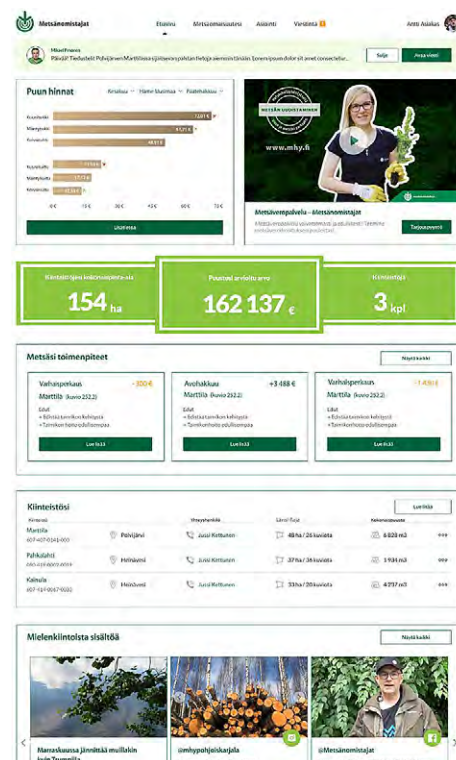
MHYP kehittää parhaillaan metsänomistajien OmaMetsä-palvelua, jonka ensimmäinen versio tulee käyttöön tam-mikuussa 2021.

– Sen avulla metsävaratietoa ja metsä-omaisuutta voidaan hallinnoida kattavasti mistä tahansa. Esimerkiksi valoku-va- ja videomahdollisuuksia käytetään vielä liian vähän, katsoo Tiainen.

Samaan palveluperheeseen liittyy myös MTK:n hallinnoima jäsenrekisteri Oiva. Samat elementit palvelevat kaikkia käyttäjiä ja tekevät tarvittavien palveluiden tuottamisesta sujuvaa myös yhdistyksissä.

Kehitystä ei tapahdu pelkästään sähköisten palvelujen osalta.

– Palvelut kehittyvät tietyllä tapaa kahdesta suunnasta. On metsänomista-jan etäpalvelu digitaalisesti sekä palvelu paikallisesti 250 toimiston ja tuhannen

toimihenkilön voimin metsän sijaintipaikalla. Pääkaupunkiseudulla jatkuu etämetsänomistajien lähipalvelu Palvelutoimistomme kautta.

Kattavaa edunvalvontaa

MTK:n metsäjohtaja **Juha Hakkarainen** on samoilla linjoilla.

– Olennaista on se, että kykenemme tarjoamaan metsänomistajille strategiaamme mukaista kokonaisuutta eli sitä, että me teemme metsänomistajan eteen enemmän. Kukaan muu ei kykene tarjoamaan palveluita, edunvalvontaa, jäsenetuja ja omaa vaikuttamista samassa paketissa. Tässä olemme ihan omassa sarjassamme, Hakkarainen sanoo.

Millainen on metsänhoitoyhdistysketju vuonna 2030?

– Toivottavasti tavoitteen mukainen, eli noin parikymmentä keskenään suunnilleen samankokoista ja palvelukyvyllään yhtenäistä organisaatiota, joilla on ammattimainen hallinto ja johtamisjärjestelmä, asiantunteva toimihenkilö- ja toteutusporukka. Ja tietenkin nykyinen määrä henkilöstöä ympäri Suomen tuottamassa paikallista palvelua, Jouni Tiainen summaa. ●

ARVO-MERKKI VAH-VIS-TAA TAMAN TASTA "ITKO-NEN" HOLMA RINNE

 ti-heä ONNEL-LINEN KAT-KOKSIA SILLA LAIL-LA

NO-PEA PYRÄH-DYS TREF-FIT

HIIH-TÄJÄ KORVA KASVI-HUO-NEITA

KOHDET-TAAN KUVAAVA OLUT-HUONE

AURIN-GOTONTA AIKAA suun-taus KÄR-SIA

MAA-HAN KE-VYTÄ VIT-SEJÄ KÄR-SIMYS

VIL-JEL-MÄÄ EROT-TELUN TULOS

OHUT JOS JA KUN SATUR-NUKSEN KUO CONEY BAR-RETT SCHU-MER MAUSTE-KASVI MAIS-TERI

PUU JOULU-RUOAT VYÖTÄRÖ

UJUT-TAA PARITON

HURJA HALU "PARHAAT" KAPELLI-MESTARI ALMILA AVIO-PU-HUVA BIILI

ENSI-LUOK-KAISIA MET-SÄS-TYS-RETKIÄ

2X -ENG-LAN-TI YSTÄ-VALLI-SIÄ ILMOJA KO-RALLI-JATKO-JOH-TOJA

  VARSIN AINUT-LAA-TUI-NEN RAP-PARI NAISIA MYÖS LINT- KAH-LAAJA-LINTU OK! MU-NISTA

RA-PORTTI ISKE-VIA LAUK-KAA

TUN-NISTAA PU-HETTA SYÖNTI-PAIK-KA

GALLU-PEISSA

www.sanaris.fi / laadinta Erkki Vuokila, ulkoasu Heli Kärkkäinen

Kuvaustyöpaja Meripelastus-seuralle oli Jukka Leikkoselta opettavainen. Kuvassa Fanny Widbom.

Jukka Leikkonen Lapin partiopiirin piirileirillä valokuvaajan pestissä.

KUVA KERTOO TARINAN

Mäntyharjulaisten Jukka Leikkosen rakas harrastus on valokuvaus. Kohteena ovat usein maaseudun ihmiset.

Jukka Leikkoselle valokuvausharrastus tuo vaihtelua karjatilan arkeen ja uutta näkökulmaa myös työhön.

– Kaikki lähti siitä, kun sain rippilähjäksi ensimmäisen Cosina CT-1A -kamerani. Siinä oli aikasäätö, aukkosäätö ja ISO-säätö eikä sitten muuta, kertoo Leikkonen, ammatiltaan karjatilallinen ja muilta harrastuksiltaan muun muassa MTK-Mäntyharjun yhdistyksen sihteeri.

Leikkosen perheessä oli toki aina valokuvattu, tallennettu juhlahetkiä ja lomamatkoja. Jukka kuitenkin innostui kuvaamisesta vähän perusteellisemmin.

– Harrastus välillä hiipui, mutta viitisen vuotta sitten alkoi taas aktiivisempi vaihe. Yksi syy siihen oli digiloikka sekä kuvaustekniikassa että digitaalisissa julkaisualustoissa. Esimerkiksi Instagramissa kuvia on helppo jakaa, Leikkonen kertoo.

Nea Finning

Kuvaskohteena Leikkosta kiehtoo ihminen. Muurlan opiston kurssin päättyötyöksi hän kuvasi maanviljelijöitä.

– Olisi myös kiehtovaa kuvata enemmän omaa työtään, maanviljelijän arkea. Ongelmana on vain se, että silloin kun on työtä, ei oikein ehdi miettimään sen kuvaamista, Leikkonen harmittelee.

Leikkonen on opiskellut kuvaamista useilla kursseilla. – Aina on ollut sopivan haastavaa, ja aina olen kehittynyt.

Pisimmän kuvauskurssin huipennuksena Leikkonen kuvasi parikymmentä tuttua viljelijää, tässä Matti Nokkanen.

”Tärkeintä on miettiä, miksi kuva otetaan.”

Viimeksi olin studiokuvaukseen keskittyvällä kurssilla. Siellä havainnollistui hyvin, mikä merkitys on valolla, sen luonteella ja suunnalla.

Roikkumassa reelingillä

Onneksi nykyään löytyy myös työn ohella ja monimuoto-opetuksena toteutettavia kuvauskursseja. – Ei täältä karjatilalta niin vain voisi lähteä kuu-kausiksi jonnekin opiskelemaan.

Toisaalta Leikkonen tunnustaa nauttivansa, kun välillä pääsee muutamaksi päiväksi jonkin kuvausprojektin tai -kurssin kautta pois työympyröistä ja miettimään täysillä ihan muita juttuja.

Pari tällaista irtiottoa Leikkosella on ollutkin.

– Olin viikon Lapin partiolaisten piirileirillä mediaryhmän kuvaajan pestissä. Siellä pääsi kokemaan ihan oikeaa lehtikuvaajan ja kuvatoimittajan työtä kiireineen kaikkineen.

Oman ammatin kuvaaminen on haastavaa, kun kuvaaja itsekkin on työn touhussa. Urakoitsija Jorma Vitikainen kevään ohran kylvoilla.

Viimeisimmällä kurssilla Leikkonen syventyi Tiina Puputin johdolla studiokuvaukseen, tässä mallina Marjaana Toikka.

Toinen mieleenpainuva kokemus oli, kun kurssiporukan kanssa kuvattiin Meripelastusseuralle markkinointi- ja viestintäkuvia.

– Joka kuvassa piti olla tietty viesti ja kaikki oleelliset elementit mukana, jotta se toimii käyttökuvana. Kun kuvaustilanteessa roikkuu reelingin yli, kaikki keikkuu, vettä roiskuu ympäriinsä ja joku pitää niskasta kiinni, niin vahvasti oltiin epä mukavuusalueella mutta silti oli hauskaa, Leikkonen muistelee.

Kuvalla on merkitys

Miten syntyy hyvä valokuva?

– Siinä pitää olla jokin tarina, syy, merkitys. Toki kuvan pitää olla teknisesti hyvä, mutta joskus se voi olla sivuseikka. Pieni epätarkkuus tai rosoisuus voikin tehdä siitä loistavan.

– Tärkeintä on miettiä, miksi tämä kuva otetaan, mitä se kertoo. Se ajatus

antaa myös tavallisille perhejuhlakuville uutta ulottuvuutta. Ne kertovat tarinaansa vielä pitkän ajan kuluttua toisin kuin tavalliset poseeraukset.

Kuvaamisessa haastavinta on oikean hetken löytäminen sekä valon näkeminen, koska valo tekee valokuvan.

– Itse pidän pelkistetyistä kuvista, Leikkonen kertoo. Wau-tunteita hänelle ovat aiheuttaneet esimerkiksi **Robert Mapplethorpin** valokuvanäyttely Helsingissä ja **Herbert Rittsin** näyttely Salon taidemuseossa.

Leikkonen kuvaa Nikonilla, tällä hetkellä käytössä on malli D 810. Vaikka kuvauslustoosaa saa kevyesti uppomaan keskikokoisen auton verran rahaa, tärkeintä ei ole tekniikka.

– Loppupelissä kaikki kamerat suorittavat saman asian. Kamera ei tee hyvää kuvaa, vaan kuvaaja. En ole nähnyt yhtään hyvää ottamatonta kuvaa, Leikkonen veistelee. ●

Ajankohtaisia jäsenetuja MTK- ja mhy-jäsenille

MTK Hankinnat neuvottelee valtakunnallisia etuja MTK- ja mhy-jäsenille. Hyödynnä uudet ja aiemmat jäsenedut! Sopimuksia solmitaan jatkuvasti lisää.

Voit saada rahanarvoisia etuja koneista ja työkaluista, autoista, renkaista, vuokra-koneista, huonekaluista ja sisustustuotteista.

Jäsenetusopimuksia on neuvoteltu jo yli 20 yrityksen kanssa.

Alennusta ja bonusta uuden auton ostosta

Voit saada alennuksen, bonuksen tai molemmat uutta autoa ostaessasi.

Alennuksesta on aina sovittava autokaupan yhteydessä jälleenmyyjän kanssa eikä alennusta voi saada kaupanteon jälkeen.

Autoliikkeessä asioidessasi näytä myyjälle MTK- tai mhy-jäsenkorttisi pyydä tarjousta MTK Hankintojen sopimushinnalla. Alennus lasketaan aina uuden auton ostohinnasta. Bonusta haetaan kolmen kuukauden kuluessa auton ostopäivästä osoitteesta mtkhankinnat.fi/autobonus. Bonuksen maksaa auton maahantuoja.

Toyotalta saa ns. hankintaedun, jonka voit käyttää Toyota-jälleenmyyjän tuotteisiin ja/tai palveluihin. Myös Toyotan hankintaetua haetaan mtkhankinnat.fi/autobonus-sivun kautta.

Autoetuja voi saada kymmeneltä merkiltä: Nissan, Toyota, Fiat, Kia, Dacia, Renault, Isuzu, Suzuki, Jeep ja Mitsubishi. Edut vaihtelevat automerkeittäin.

HENKILÖ- JA PAKETTIAUTOT

Jäsen voi saada alennuksen, bonuksen tai molemmat uuden henkilö- tai pakettiauton ostosta. Edut vaihtelevat automerkeittäin.

Dacia

Saat 300 euron bonuksen, kun ostat uuden Dacian.

Fiat

Saat 500 euron bonuksen, kun ostat henkilöauton ja 250–1 500 euron bonuksen, kun ostat Fiat Professional-mallisen auton.

Isuzu

Saat 300 euron bonuksen, kun ostat uuden Isuzun. Bonus koskee myös jo alennettuja ja kampanjahintoja.

Jeep

Saat 750 euron bonuksen uuden Jeepin ostosta.

Kia

Saat 3,8–9,5 %:n alennuksen uuden Kian ostohinnasta. Lisäksi saat 200 euron bonuksen.

Mitsubishi

Saat 300 euron bonuksen, kun ostat henkilöauton ja 500 euron bonuksen, kun ostat L200-mallisen auton.

Nissan

Saat 5–13 %:n alennuksen autoverottomasta ostohinnasta ostaessasi uuden Nissanin. Lisäksi saat 1 200–2 000 euron bonuksen. Auto rekisteröidään yrityksen nimiin.

Renault

Saat 300 euron bonuksen, kun ostat henkilöauton ja 500 euron bonuksen, kun ostat pakettiauton. Bonus koskee myös kampanjamalleja.

Suzuki

Saat 3 %:n alennuksen uuden Suzukin ostohinnasta. Lisäksi saat 300 euron bonuksen. Alennetuista ja kampanjahinnoista ei saa alennusta, mutta niistä saa bonuksen.

Toyota

Saat hankintaetua 250 euroa uudesta hybridimallisesta ja 500 euroa bensa- tai diesel-henkilöautosta tai

hyötyajoneuvosta. Hankintaedun voi käyttää esim. huoltoon tai lisävarusteisiin. Hankintaetu kohdistetaan yritykselle ja auto rekisteröidään yrityksen nimiin.

Ahlsell

Huomattava, jopa 70 %:n alennus Ahlsellin koko valikoimasta. Valikoimaan kuuluu LVI-, sähkö-, rakennus-, työkalu-, kone- ja kylmätoimialan tuotteita ja palveluita sekä suoja- varusteita ja työvaatteita. Alennus vaihtelee tuotteittain. Näet omat jäsenhintasi, kun olet avannut tilin ja kirjautunut verkkokauppaan. Tutustu myös kampanjatarjouksiin. Etu on voimassa sekä henkilö- että yrittäjäjäsenille.

Onninen

Jopa 60 %:n alennus koko laajasta tarjonnasta yrittäjäjäsenille. Valikoimasta löytyy kaikki tarpeelliset LVI-, sähkö-, kylmä-, energia-, teollisuus- ja infra-alan tuotteet. Lisäksi valikoima kattaa asennustöissä tarpeelliset työkalut, työvaatteet ja muut suojaimet. Yritystilin avaaminen edellyttää aina y-tunnusta. Etu voimassa yrittäjäjäsenille.

VAKUUTUS-, NEUVONTA- JA LAKIPALVELUT

LähiTapiola

LähiTapiola myöntää MTK-yhdistysten ja mhy:n jäsenille tuntevia etuja omaisuusvakuutuksista. Lisäksi jäsenille on tarjolla mielenkiintoisia sijoitusvaihtoehtoja, jotta esimerkiksi metsä voi jatkaa kasvuaan myös päätehakkuun jälkeen. Valtakunnallisten jäsenetujen lisäksi MTK-liitoilla ja mhy:illä on omia alueellisia jäsenetujaan.

RAKENNUSTARVIKKEET, TYÖKALUT, KONEET JA SISUSTUS

AJ Tuotteet

18 %:n alennus tuhansien tuotteiden valikoimasta, johon kuuluu työvälineet ja kalusteita kaikkiin työtiloihisi kuten varastoon, toimistoon, pukuhuoneeseen ja työpajaan. Jäsenetu vain yrittäjäjäsenille.

Clas Ohlson

10 %:n alennus laajasta valikoimasta tuoteryhmissä pienrauta, sähkö, elektroniikka, koti ja vapaa-aika sekä varaosat ja tarvikkeet. Jäsenetu ei koske kampanjatuotteita tai jo alennettuja tuotteita. Jäsenetu edellyttää Club Clas -jäsenyyttä.

Isku

20 %:n alennus listahinnoista. Jo alennetuista tai kampanjahinnoista saat 5 %:n alennuksen.

**VAKUUTUS-,
NEUVONTA- JA
LAKIPALVELUT**
MTK:n vakuutus-, neuvonta- ja lakipalvelut löytyvät osoitteesta mtk.fi/jasenpalvelut.

RENKAAT JA RENGASTARVIKKEET

Euromaster

Alennusta autojen, maatalous- ja metsäkoneiden sekä muiden ajoneuvojen renkaista ja vanteista. Lisäksi saat alennusta renkaiden varastoinnista, asennuksesta, pesusta ja tasapainotuksesta.

Vianor

10 %:n alennus renkaista maatalous-, metsä- ja maansiirtokoneisiin sekä henkilöautoihin, rengashotellista, renkaiden korjauksesta ja tasapainotuksesta.

RAKENNUSKONE- VUOKRAAMOT

Cramo

Alennusta koneiden vuokrauksesta. Alennus vaihtelee tuotteittain.

Ramirent

Alennusta koneiden vuokrauksesta. Alennus vaihtelee tuotteittain.

NÄIN SAAT JÄSENEDET KÄYTTÖÖSI

Huolehdi, että jäsentietosi ovat ajan tasalla.

Maksamalla jäsenmaksusi ovat uudet jäsenedutkin ulottuvillasi.

Voit päivittää tietosi ottamalla yhteyttä omaan yhdistykseesi.

Mene osoitteeseen mtk-hankinnat.fi ja tutustu jäsenetuihin.

Yritystiliä avattaessa tarkistamme aina jäsentiedot ennen kuin pääset eteenpäin.

Esitä voimassa oleva jäsenkorttisi vieraillessasi jäsenetukumppanin liikkeessä.

MOTONET PRO

Motonet PRO on Motonetin yritysmyyntipalvelu. Sen asiakkaana saat käyttöösi koko maan kattavan, 35 Motonet-tavaratalon palveluverkoston. Laajasta tuotevalikoimasta löydät tuotteet muun muassa rakentamiseen ja remontointiin, pihaan ja puutarhaan, kalastukseen ja metsästykseen, vapaa-aikaan sekä autovaraosiin ja varusteisiin. PRO-asiakkaana voit asioida tavaratalossa tai tehdä tilauksesi puhelimitse tai sähköpostitse.

MTK- ja mhy-jäsenenä saat Motonet PRO -brändin tuotteista 10 %:n alennuksen. Lisäksi kerrytät vuosihyvitystä tuplana jo ensimmäisestä eurosta alkaen.

Näin saat edut käyttöösi

Motonet PRO -yritysassiakuuden avaaminen on helppoa ja nopeaa sähköisellä tilinavauksella. Saat edut käyttöösi saman päivän aikana.

1 Mene osoitteeseen mtkhankinnat.fi/motonet

2 Vahvasta MTK- tai mhy-jäsenyytesi ja siirry Motonet PRO -yritysassiakuuden avauslomakkeelle. Mikäli sinulla on jo Motonet PRO -asiakkuus, vahvista ainoastaan jäsenyytesi asiakkuuden päivittämiseksi.

3 Valitse asiakkuuden tyyppi, täytä pyydyt kentät, määritä ostoihin oikeutetut henkilöt ja siirry allekirjoittamaan asiakirja sähköisesti.

4 Saat vahvistuksen tilinavauksesta sähköpostiisi allekirjoitetuasi asiakirjan.

5 Vahvistuksen jälkeen voit asioida kaikkien Motonet-tavaratalojen PRO-tiskillä yrityksesi nimellä.

STARK SUOMI OY

STARK on ammattilaisen, rakentajan ja remontoijan luotettava yhteistyökumppani. STARKin tuotevalikoima kattaa seuraavat osa-alueet: erittäin laaja valikoima puutavaraa, rakennustarvikkeet, koneet ja laitteet rakentamiseen sekä pihalle, maalit, pintamateriaalit, saunan ja kylpyhuoneet tarpeet sekä paljon muuta rakentamiseen ja remontointiin. Noudatamme puutavaran myynnissä PEFC-standardia. Jäsenetu sekä henkilö- että yrittäjäjäsenille.

Näin saat edut käyttöösi

1 Avaa yritys- tai käteismaksutili myymälässä. Myymälöitä on 20 paikkakunnalla Suomessa. Varaudu näyttämään MTK- tai mhy-jäsenkorttisi sekä tunnistautumaan henkilökortilla. Jäsenedut ovat voimassa vain jäsenille, jotka ovat avanneet yritys- tai käteismaksutilin.

2 Saat 10 % alennuksen varasto- tuotteista. Alennus lasketaan hyllynreunahinnoista. Alennus ei koske kampanjatuotteita.

3 Jos olet jo STARKin tiliasiakas, pyydä myymälähenkilökuntaa liittämään sinut MTK Hankintojen sopimukseen.

4 Tilinavauksen jälkeen saat automaattisesti asiakasnumeron. Rekisteröidy verkkokauppaan ja ilmoita asiakasnumerosi sekä MTK- tai mhy-jäsennumerosi (numero on 10-numeroinen, joten mhy-jäsenen tulee lisätä nolla numeron eteen).

5 Rekisteröitymisen jälkeen voit tilata tuotteita verkkokaupasta tai ostaa tuotteita STARKin myymälästä. Saat tuotteet toimitettuna perille tai voit noutaa ne myymälästä. Huom! Ensimmäisestä yli 100 euron verkkokauppaostoksesta saat 20 euron alennuksen.

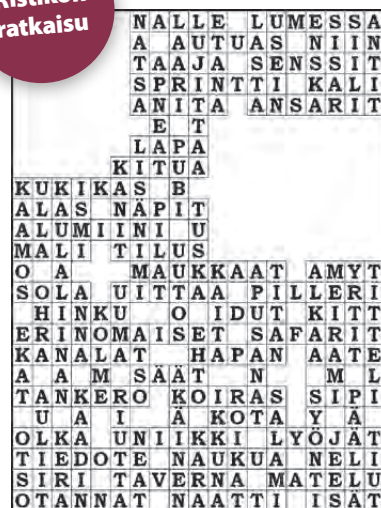

Vaikka joulutulet eivät varsinaisesti olleet mikään poliittinen kannanotto, liitettiin tempaukseen EU:hun liittymisen myllerryksessä

LÄHTEENÄ KÄYTETTY MTK Etelä-Pohjanmaan
historiikkia.

Ristikon ratkaisut

HYVÄÄ JOULUA
JA ONNELLISTA
UUTTA VUOTTA!